

Programiranje 2

4. predavanje — dodatak

Saša Singer

`singer@math.hr`

`web.math.pmf.unizg.hr/~singer`

PMF – Matematički odsjek, Zagreb

Sadržaj predavanja — dodatka

- Brzina množenja kvadratnih matrica:
  - Matrica — dimenzionirana na maksimalni red.
  - Alocirani vektor — adresiranje kao u matrici **maksimalne** dimenzije.
  - Alocirani vektor — adresiranje kao u matrici **stvarne** dimenzije.

Brzina množenja kvadratnih matrica

Množenje matrica

Problem: Zadan je prirodni broj $n \in \mathbb{N}$ i 3 kvadratne matrice A , B i C , reda n . Treba izračunati izraz

$$C := C + A * B.$$

Akumulacija (“nazbrajavanje”) produkta $A * B$ u matrici C

• standardni je oblik BLAS-3 rutine **xGEMM** za množenje matrica,

tj. baš ova operacija se često koristi u praksi.

Usput, to će opet

• “prevariti” optimizaciju kompilera, kod višestrukog ponavljanja eksperimenta.

Množenje matrica — formula

“Matematička” realizacija **matrične** operacije

$$C := C + A * B$$

po **elementima** je trivijalna:

$$c_{ij} := c_{ij} + \sum_{k=1}^n a_{ik} \cdot b_{kj},$$

za sve indekse

$$i = 1, \dots, n, \quad j = 1, \dots, n.$$

Dakle, “programski” — treba “zavrtiti” **tri** petlje.

Množenje matrica — ijk

```
void mulijk ( int n, double a[] [LDA],
              double b[] [LDA], double c[] [LDA] )
{
    int i, j, k;

    for (i = 0; i < n; ++i)
        for (j = 0; j < n; ++j)
            for (k = 0; k < n; ++k)
                c[i][j] += a[i][k] * b[k][j];

    return;
}
```

LDA = Last Dimension of A, iz rezervacije memorije za matrice.

Permutacija petlji

Ovu varijantu algoritma zovemo **ijk** — opet, po **poretku** (indeksa) petlji, **izvana** prema **unutra**.

Sve **tri** petlje možemo **permutirati**, tj. napisati ih u **bilo kojem** poretku. Na taj način dobivamo ukupno **6** varijanti algoritma, koje zovemo leksikografskim redom:

- **ijk**,
- **ikj**,
- **jik**,
- **jki**,
- **kij**,
- **kji**.

Opis eksperimenta

Napravit ćemo 4 klase eksperimenata.

U prva dva eksperimenta koristimo “prave” matrice,

- dimenzionirane (u glavnom programu) na maksimalnu potrebnu dimenziju [LDA] [LDA],
- Pristup elementu M_{ij} je `M[i][j]`.

Uspoređujemo dvije različite optimizacije prevoditelja:

- normalna optimizacija — bez ikakvih opcija, oznaka (n),
- fast optimizacija — s odgovarajućim opcijama,
  - tako da prevoditelj vektorizira i permutira petlje.Zato dobijemo grupe petlji s gotovo istom brzinom.

Opis eksperimenta (nastavak)

U druga dva eksperimenta, umjesto matrica, koristimo

- dinamički alocirane vektore,
- s tim da se alokacija radi samo jednom, na maksimalnu potrebnu dimenziju $LDA * LDA$.

To je “klasični” načina rada s “matricama” u C-u (C90).

Uspoređujemo dva različita načina adresiranja “matričnih” elemenata u vektoru:

- “po recima”, kao u matrici maksimalnog reda LDA ,
  - pristup elementu M_{ij} je $M[i * LDA + j]$.
- “u bloku”, kao u matrici trenutnog reda n ,
  - pristup elementu M_{ij} je $M[i * n + j]$.

Množenje matrica, vektor “po recima” — ijk

```
void mulijk ( int lda, int n, double a[],
              double b[], double c[] )
{
    int i, j, k;

    for (i = 0; i < n; ++i)
        for (j = 0; j < n; ++j)
            for (k = 0; k < n; ++k)
                c[i * lda + j] += a[i * lda + k]
                                   * b[k * lda + j];

    return;
}
```

Množenje matrica, vektor “u bloku” — ijk

```
void mulijk ( int n, double a[],
              double b[], double c[] )
{
    int i, j, k;

    for (i = 0; i < n; ++i)
        for (j = 0; j < n; ++j)
            for (k = 0; k < n; ++k)
                c[i * n + j] += a[i * n + k]
                               * b[k * n + j];

    return;
}
```

Opis eksperimenta (nastavak)

U zadnja dva eksperimenta koristimo

- 🔴 samo fast optimizaciju.

Normalna optimizacija je, možda, zanimljiva — ali prespora!

Zadnji detalji eksperimenta:

- 🔴 “obična” C90 sintaksa, bez polja varijabilne duljine (C99),
- 🔴 prevoditelj: Intel C compiler — verzija 9.1.032,
- 🔴 računalo: Intel Pentium 4/660 (single core), na 3.6 GHz,
- 🔴 memorija: 2 GB,
- 🔴 idemo do maksimalnog reda LDA = 2000.

Opis slika za svaki eksperiment

Za svaki eksperiment ima 8 slika — grafova brzine:

- prvo ide 6 pojedinačnih slika, leksikografskim redom, po petljama,
- zatim ide zajednički graf za svih 6 petlji,
- na kraju je usporedba:
  - najbrže petlje *ikj* i
  - MKL-ovog algoritma DGEMM.

Intelov MKL (Math Kernel Library) je posebno optimiziran, tako da

- efikasno koristi cache memoriju.

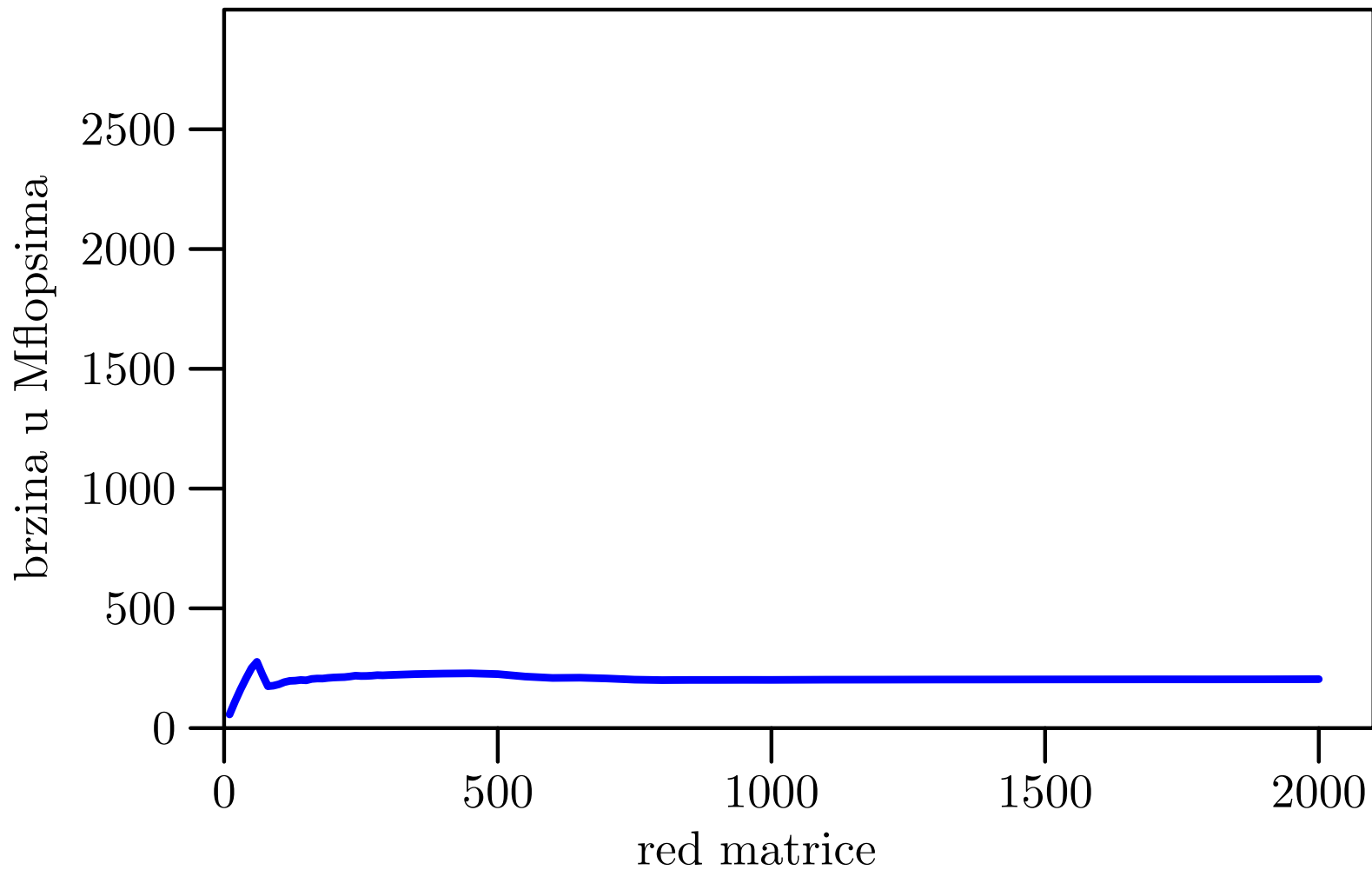
Boje na grafovima i rangovi

Legenda za čitanje grafova i rang u svakom od 4 eksperimenta:

- petlja **ijk** — plavo, rang: 4, 1–2, 1–2, 2–5.
- petlja **ikj** — ljubičasta, rang: 1, 1–2, 1–2, 1;
- petlja **jik** — crveno, rang: 3, 3–4, 5, 2–5;
- petlja **jki** — narančasta, rang: 5, 3–4, 6, 2–5;
- petlja **kij** — žuta, rang: 2, 5–6, 3–4, 6;
- petlja **kji** — zeleno, rang: 6, 5–6, 3–4, 2–5;

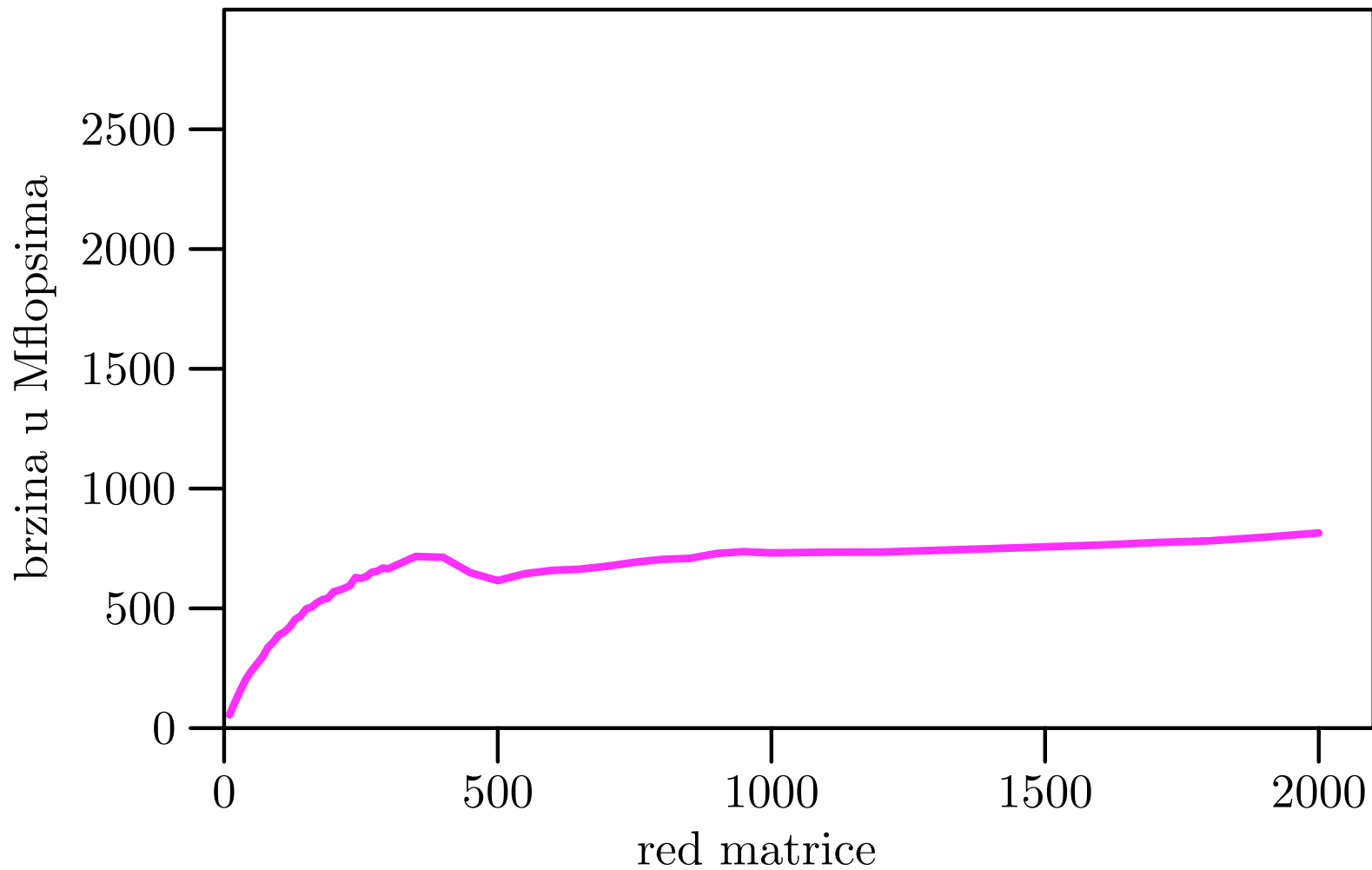
Matrica $M[i][j]$ reda 2000, (n) — ijk

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, normal – Množenje matrica ijk

Matrica $M[i][j]$ reda 2000, (n) — ikj

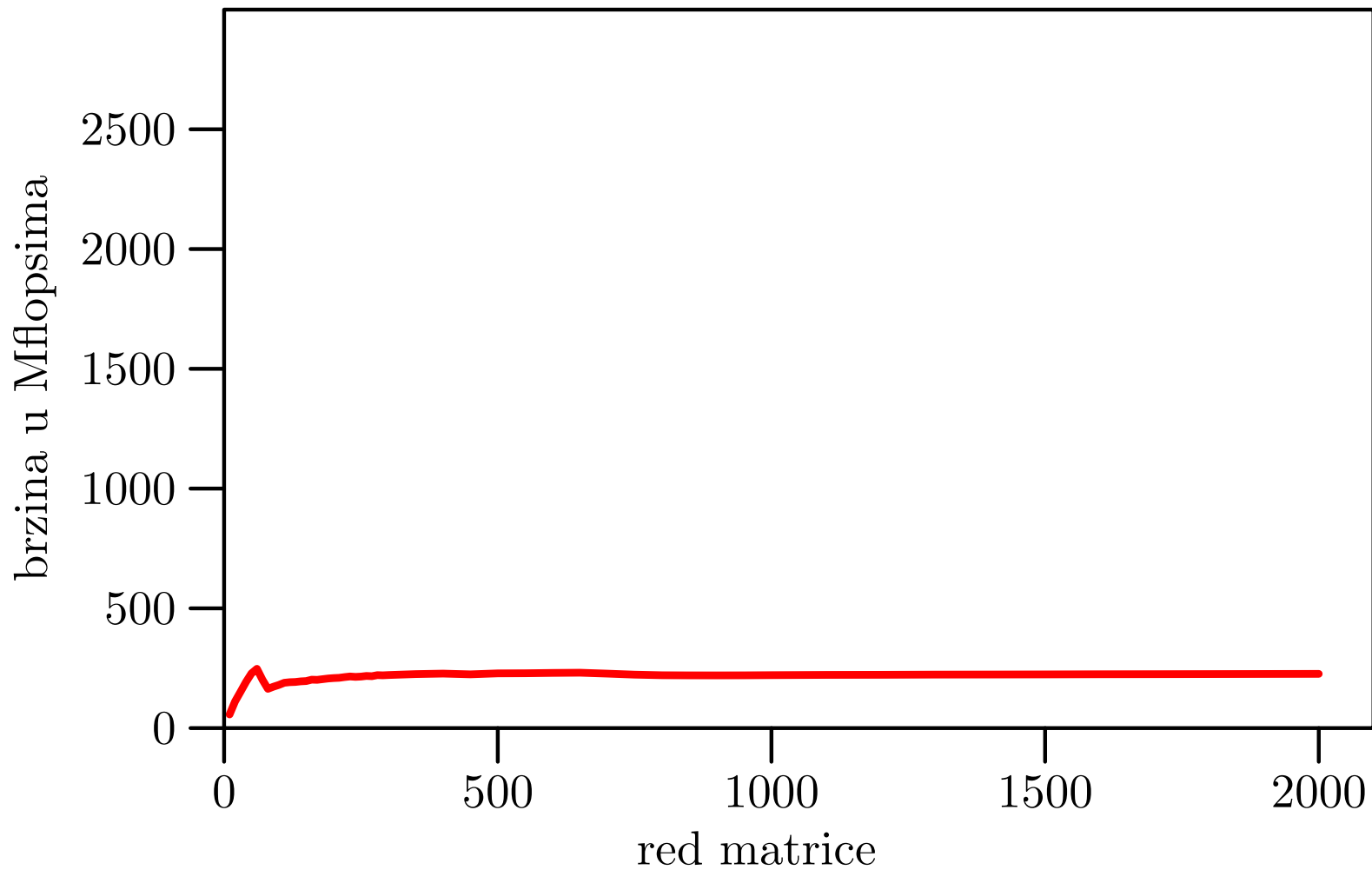
P4/660, 3.6 GHz, Intel C, normal – Množenje matrica ikj

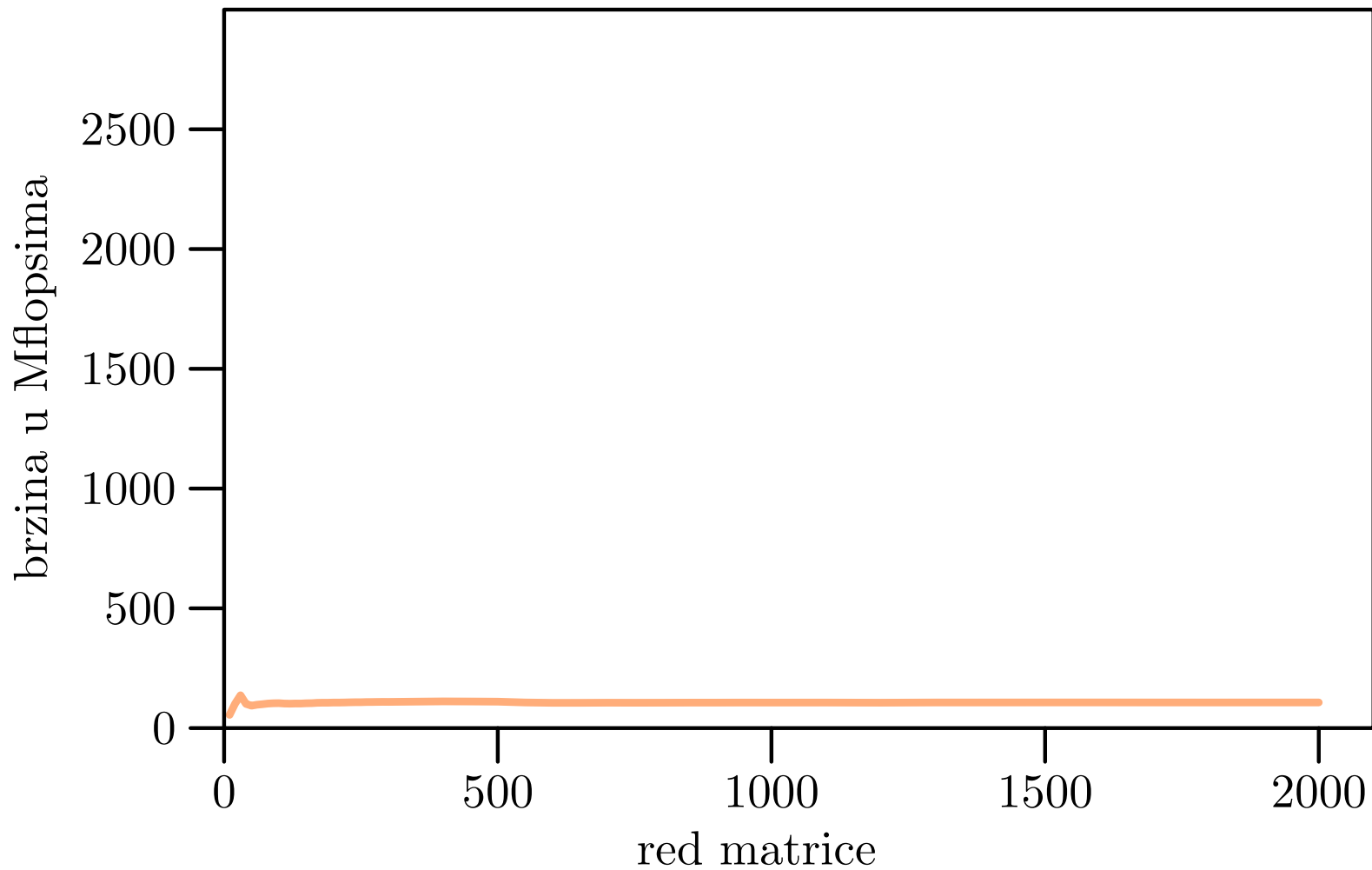
Matrica $M[i][j]$ reda 2000, (n) — jik

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, normal – Množenje matrica jik

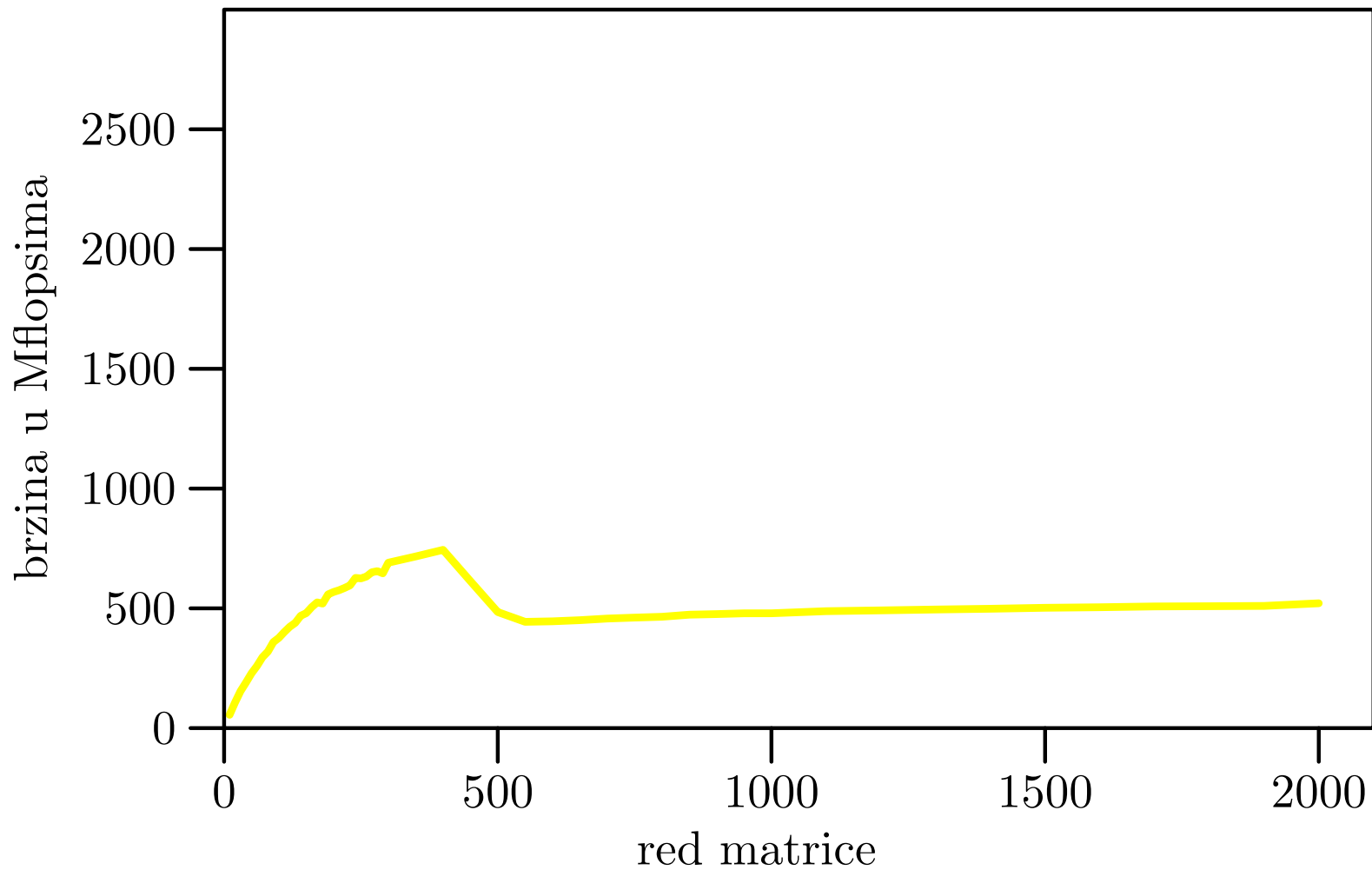
Matrica $M[i][j]$ reda 2000, (n) — jki

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, normal – Množenje matrica jki

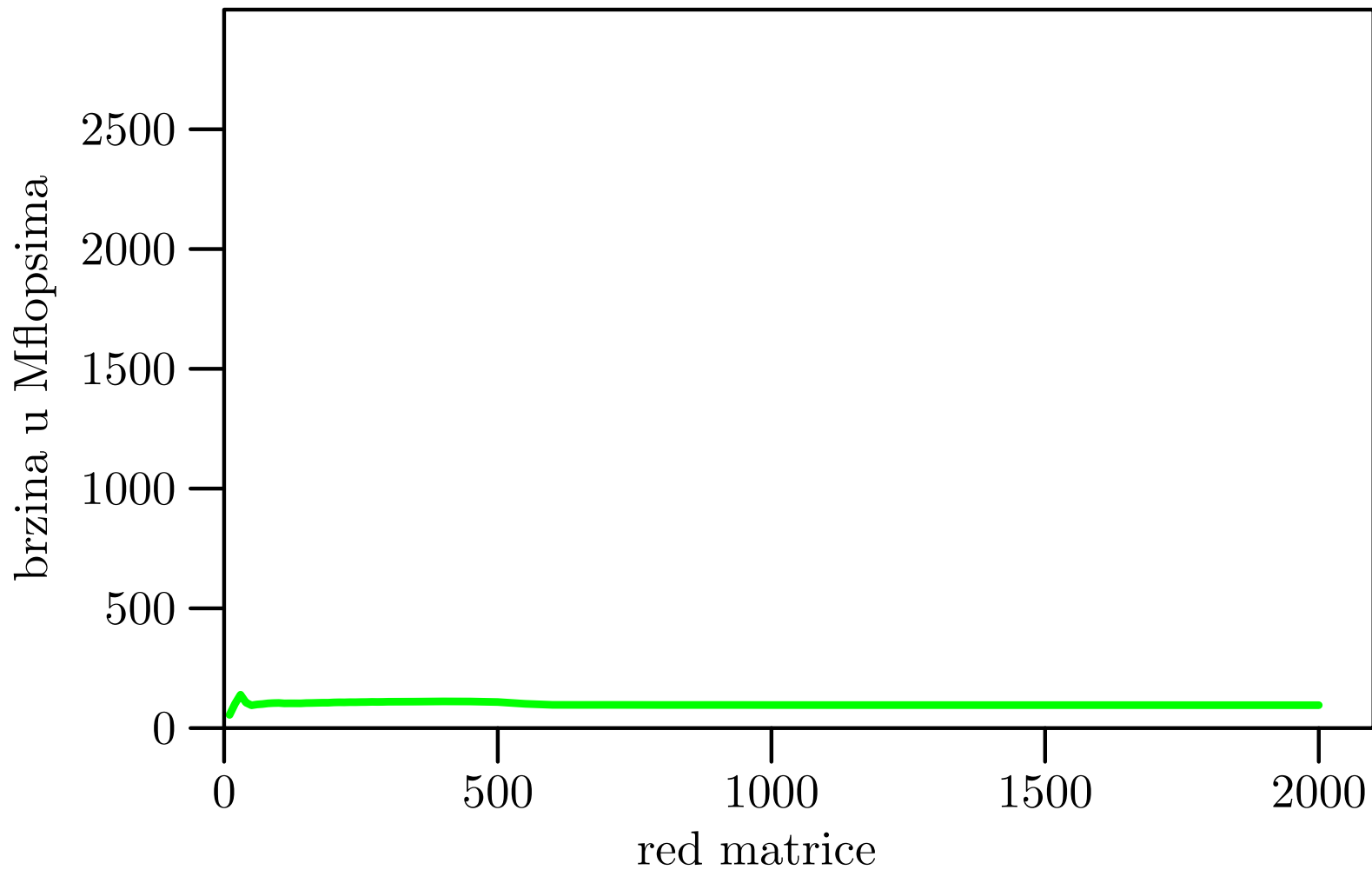
Matrica $M[i][j]$ reda 2000, (n) — kij

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, normal – Množenje matrica kij

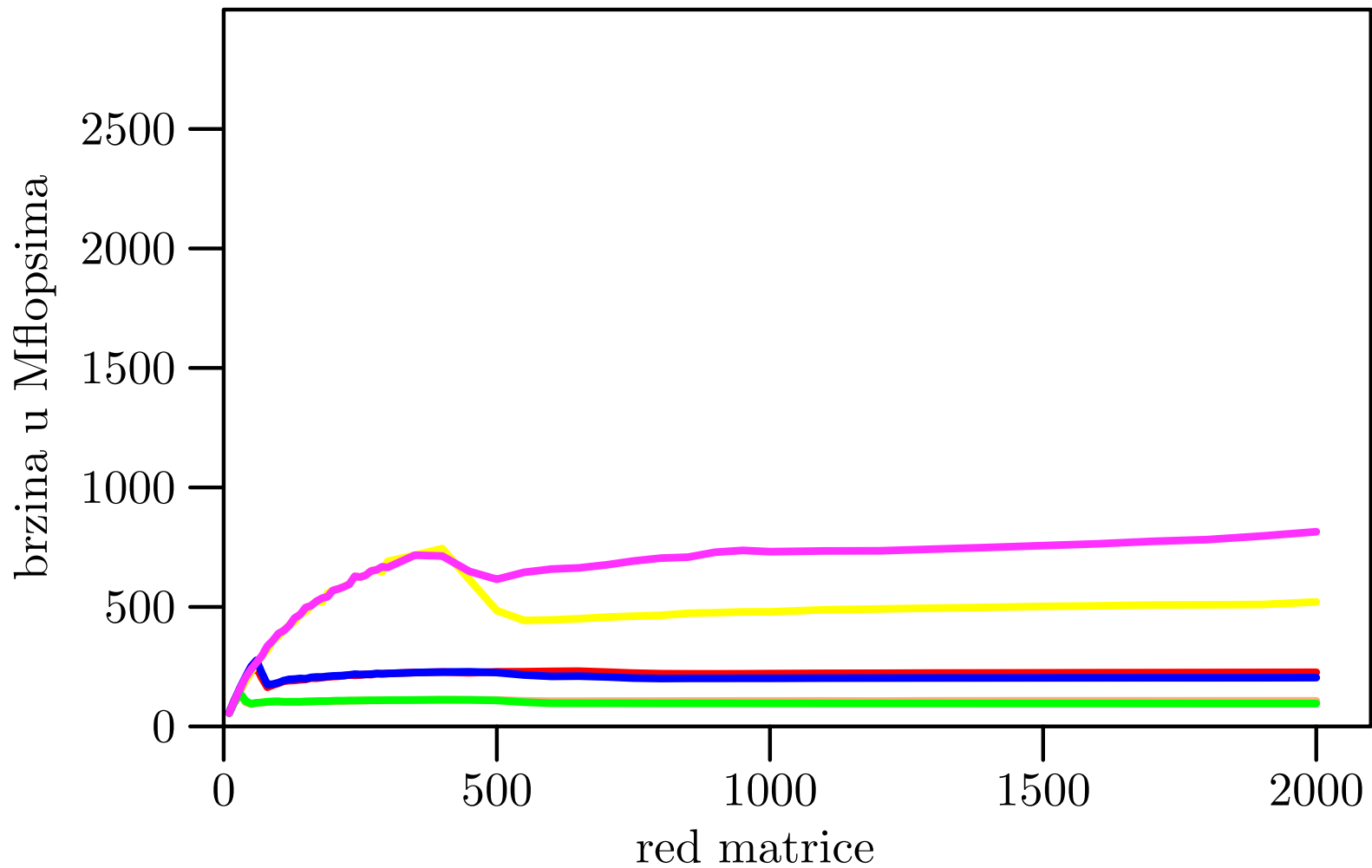
Matrica $M[i][j]$ reda 2000, (n) — kji

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, normal – Množenje matrica kji

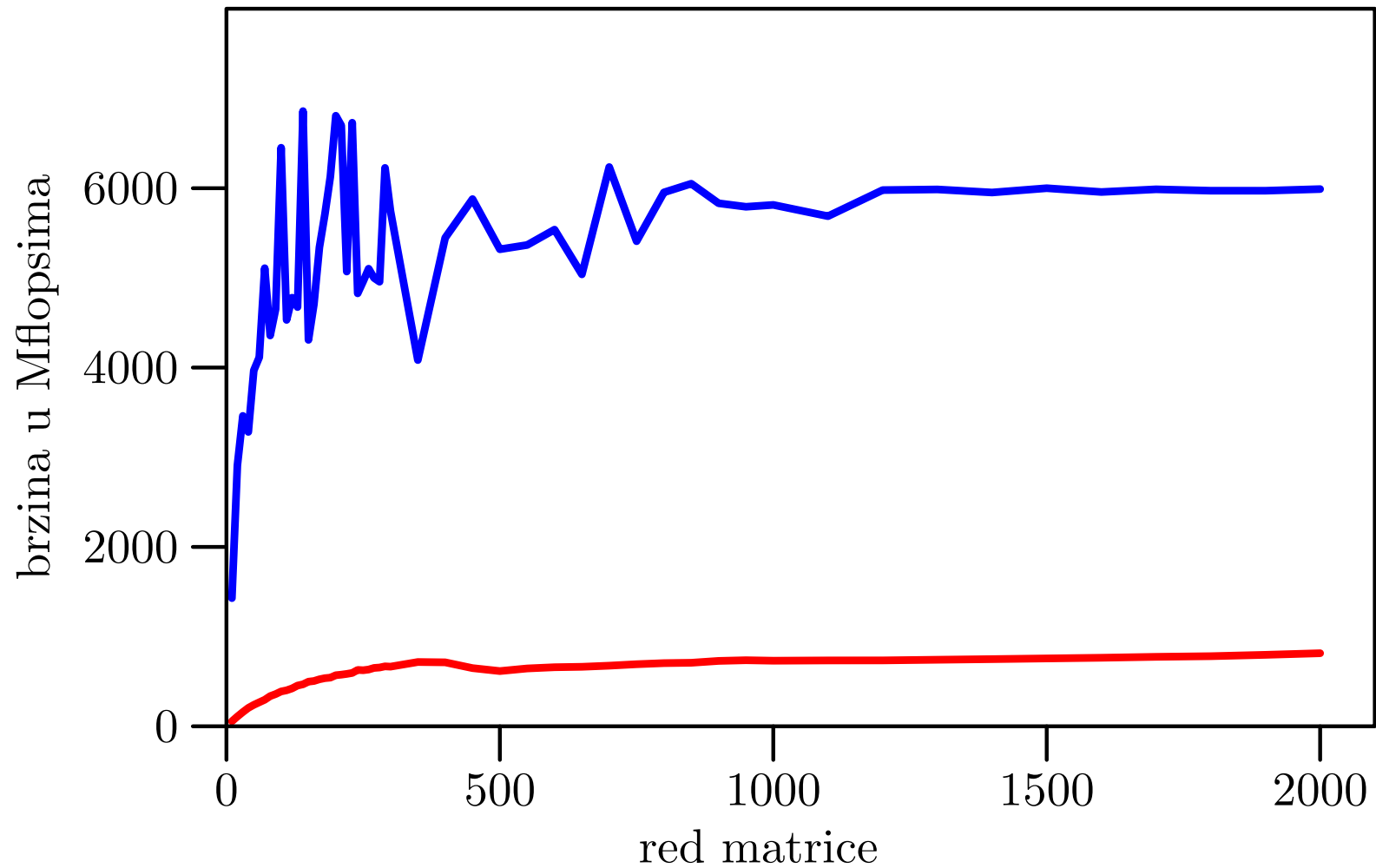
Matrica $M[i][j]$ reda 2000, (n) — sve zajedno

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, normal – Množenje matrica, sve

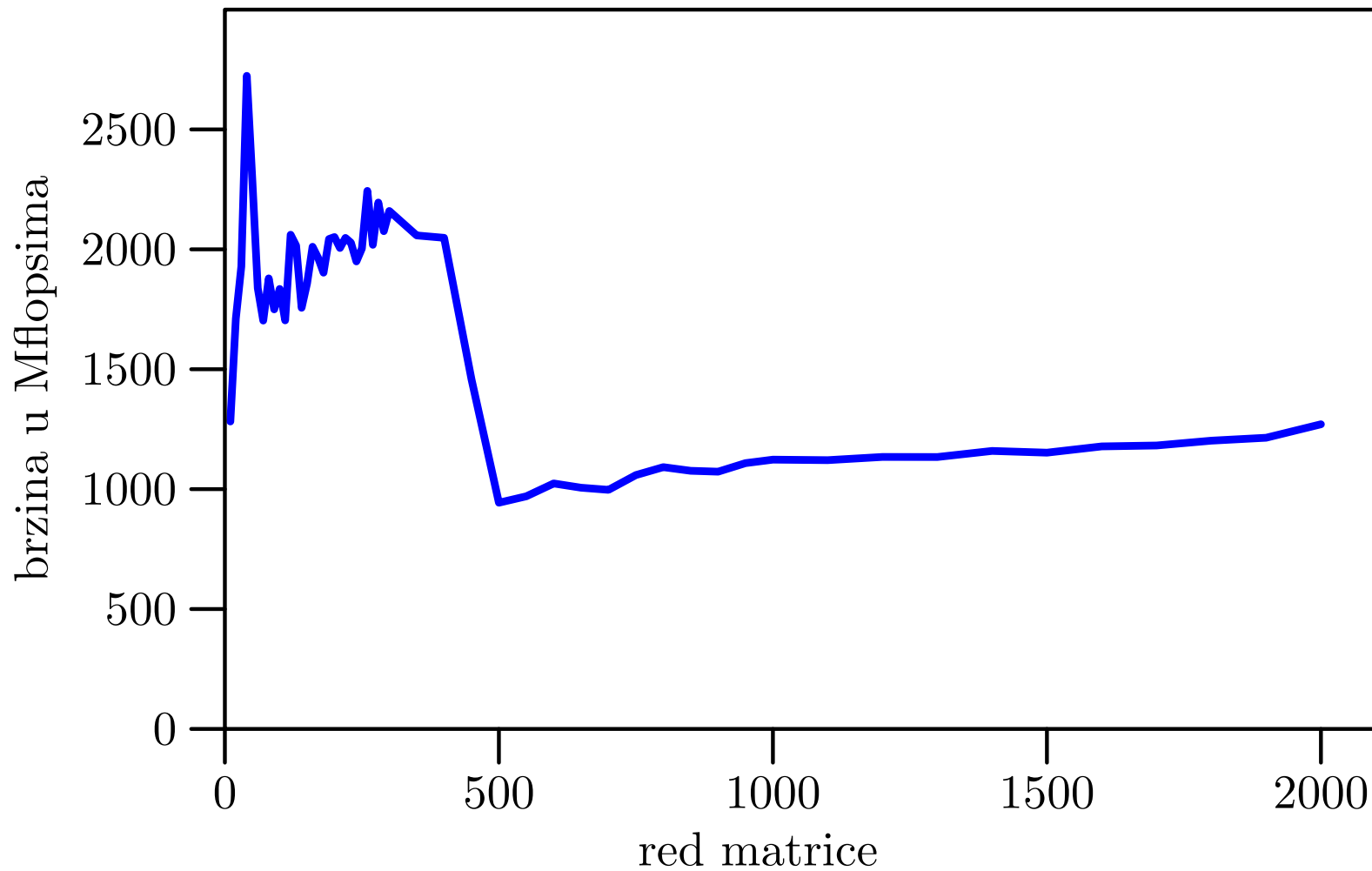
Matrica $M[i][j]$ reda 2000, (n) — najbrži i MKL

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, normal – Množenje matrica, MKL

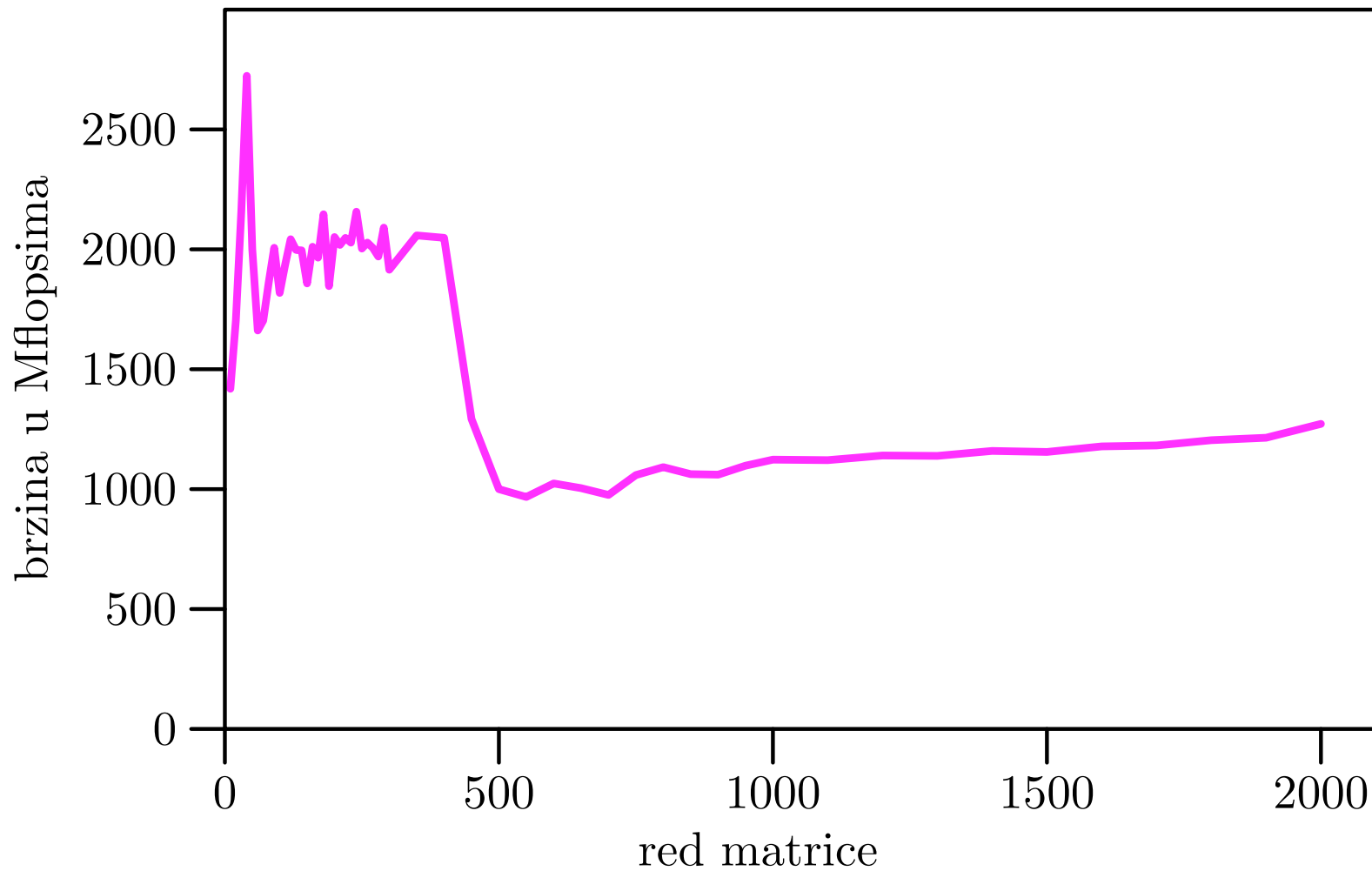
Matrica $M[i][j]$ reda 2000 — ijk

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica ijk

Matrica $M[i][j]$ reda 2000 — ikj

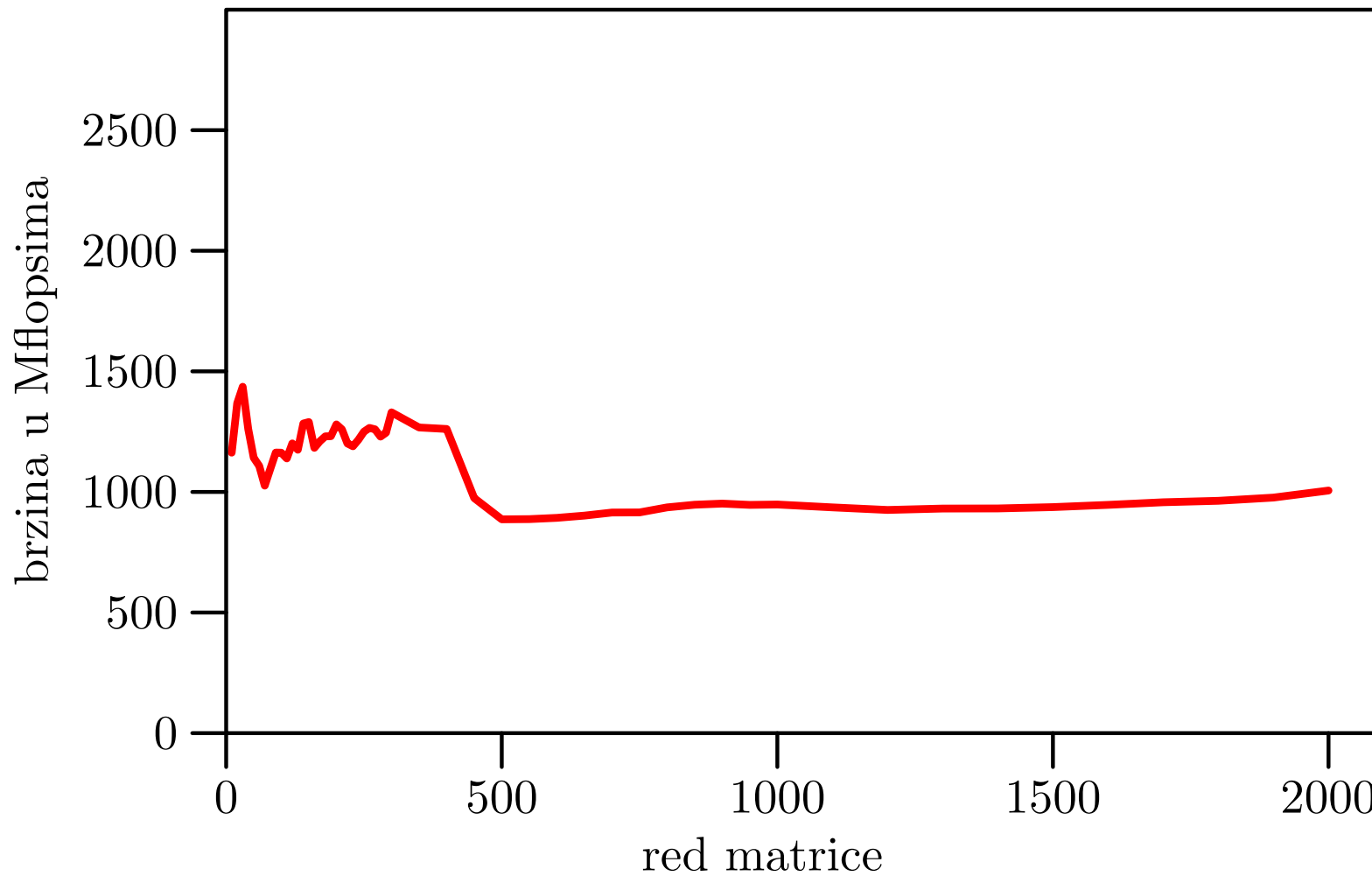
P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica ikj

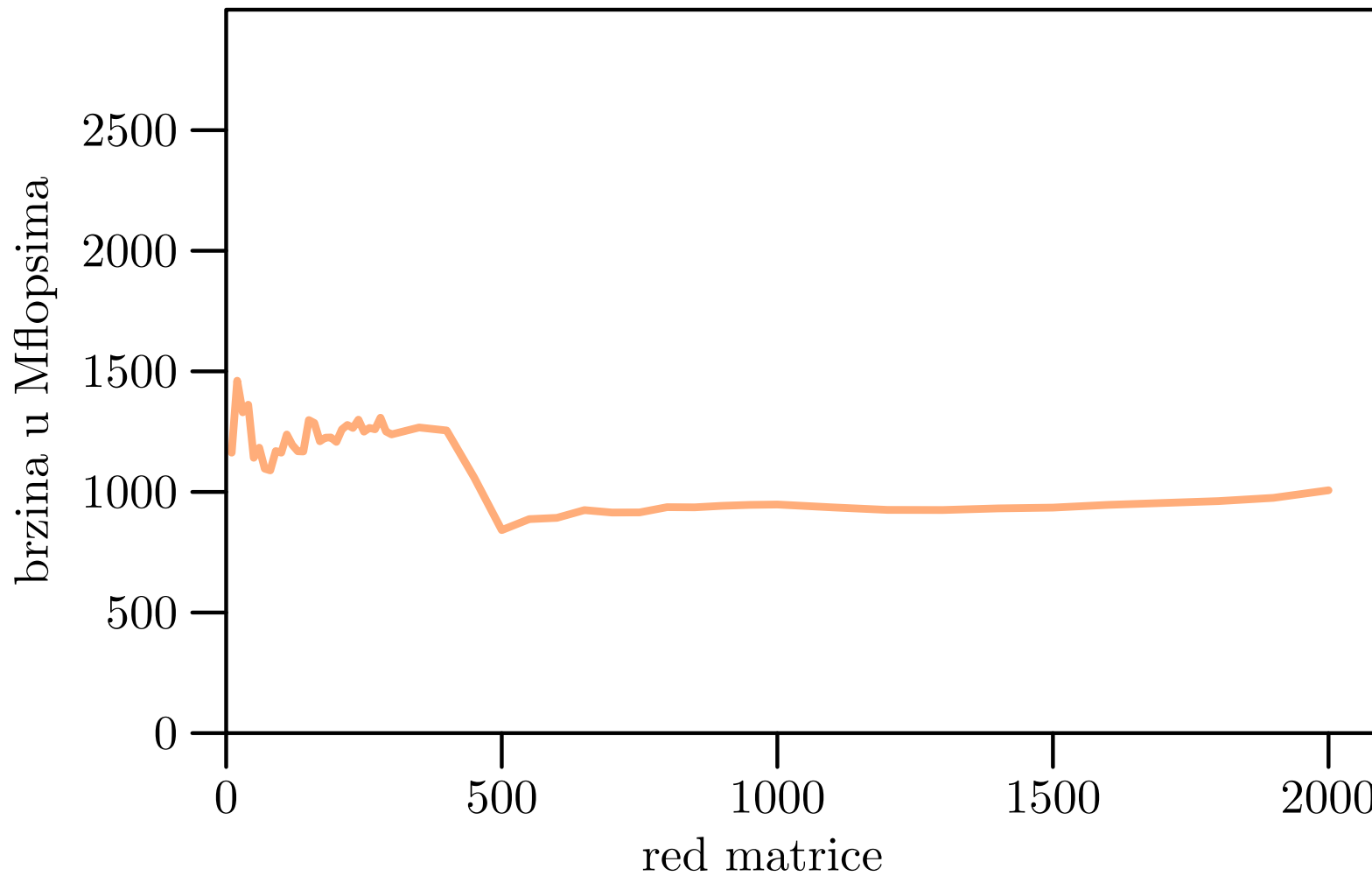
Matrica $M[i][j]$ reda 2000 — jik

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica jik

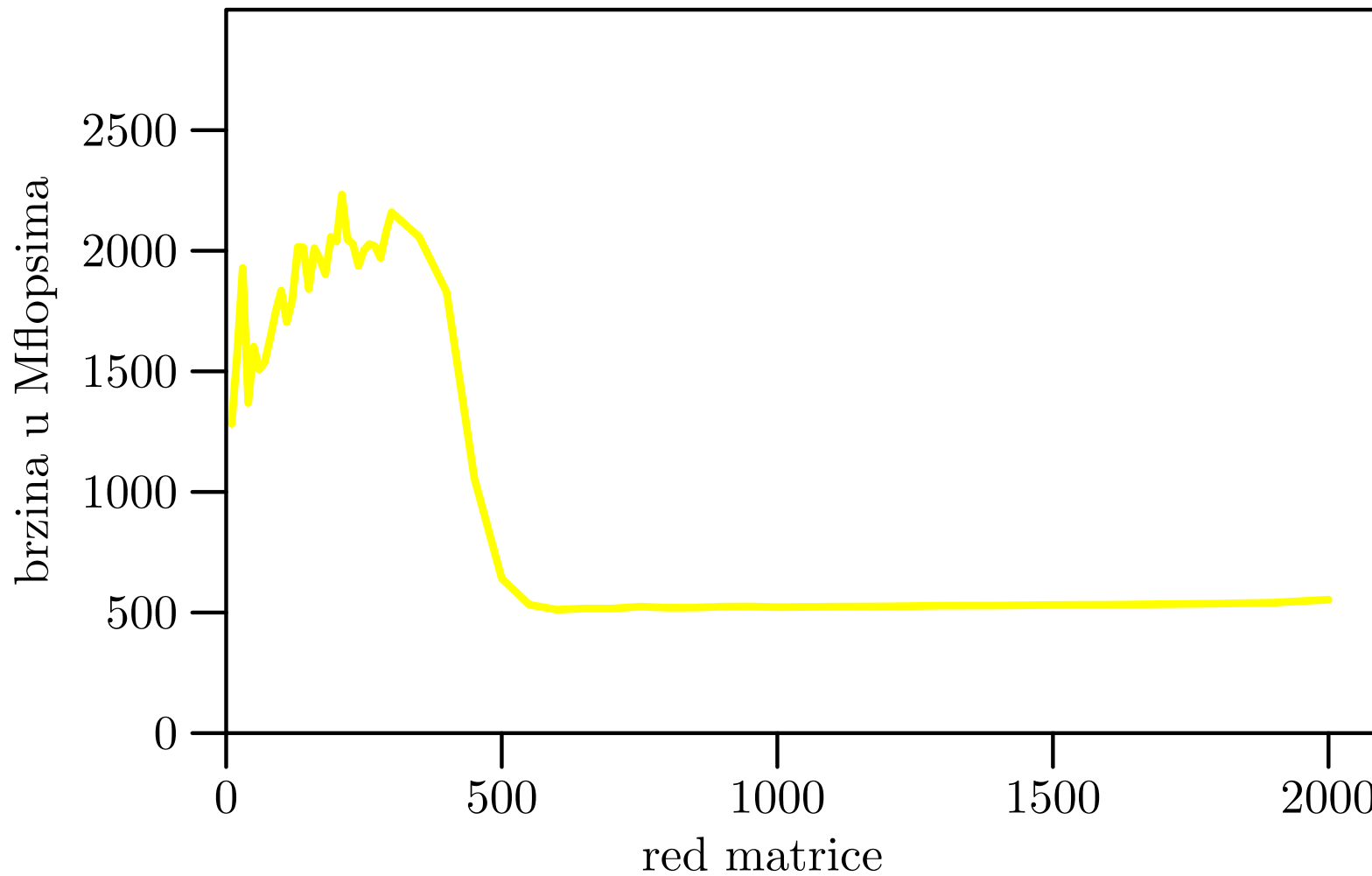
Matrica $M[i][j]$ reda 2000 — jki

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica jki

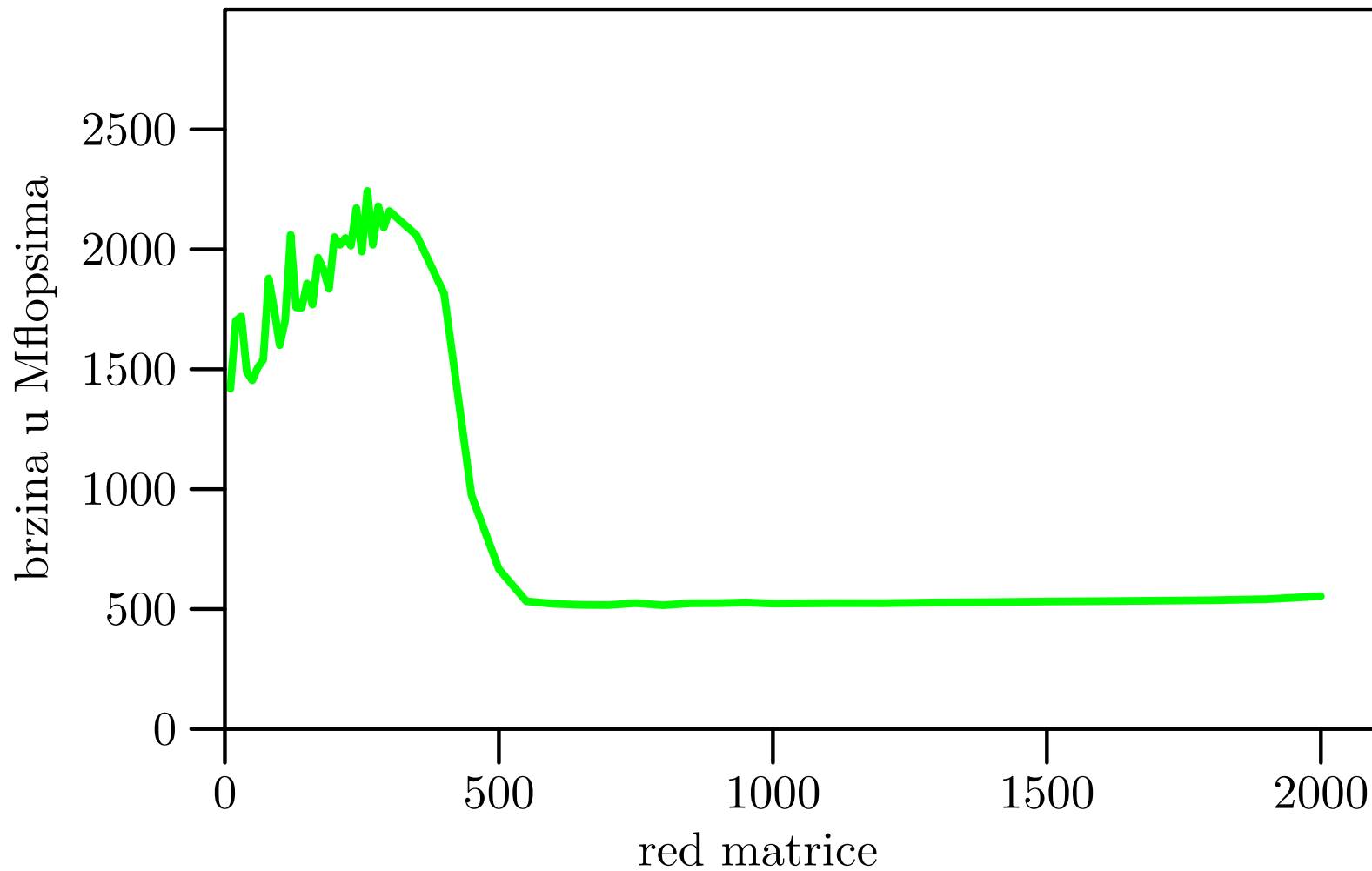
Matrica $M[i][j]$ reda 2000 — kij

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica kij

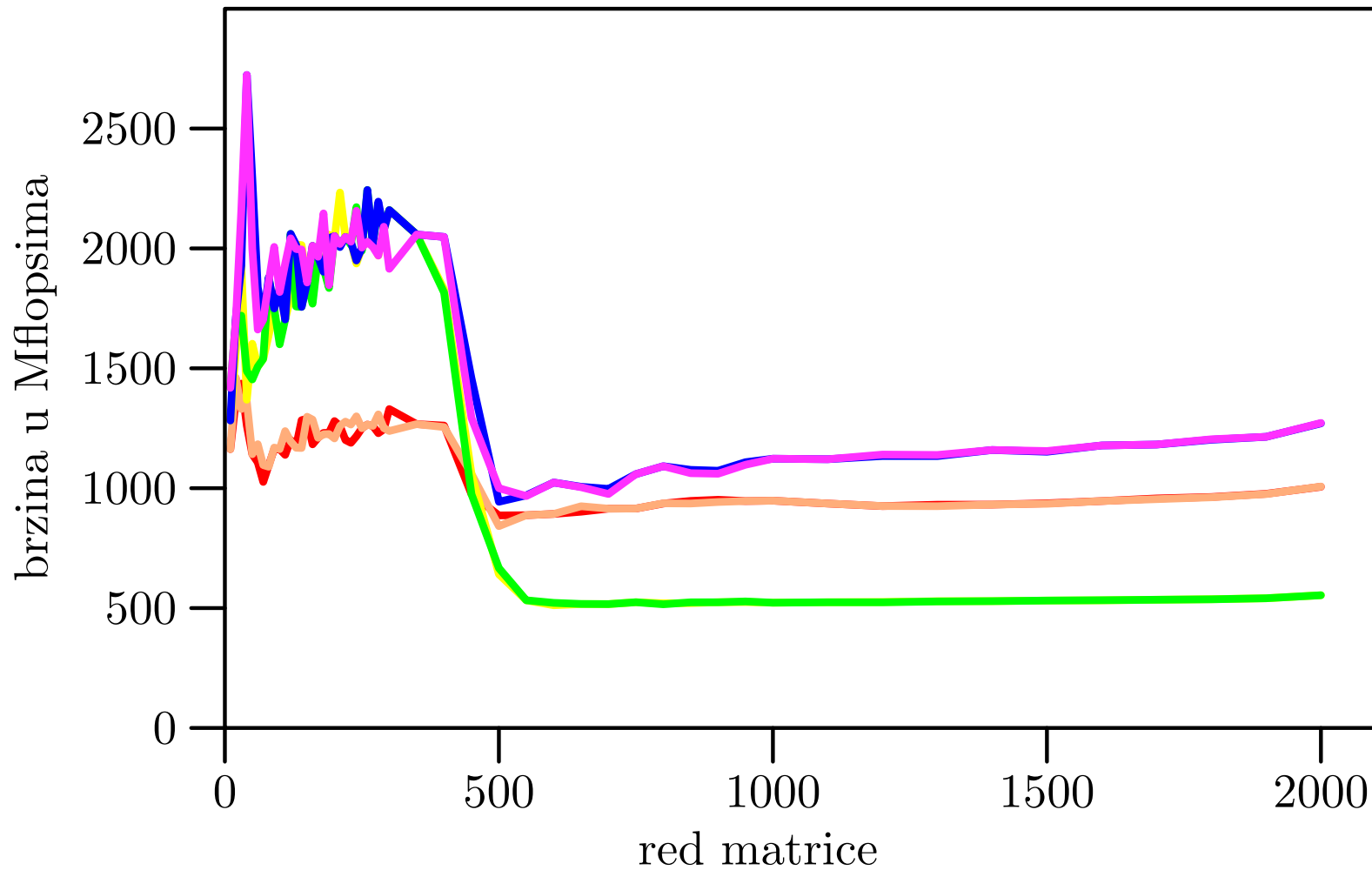
Matrica $M[i][j]$ reda 2000 — kji

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica kji

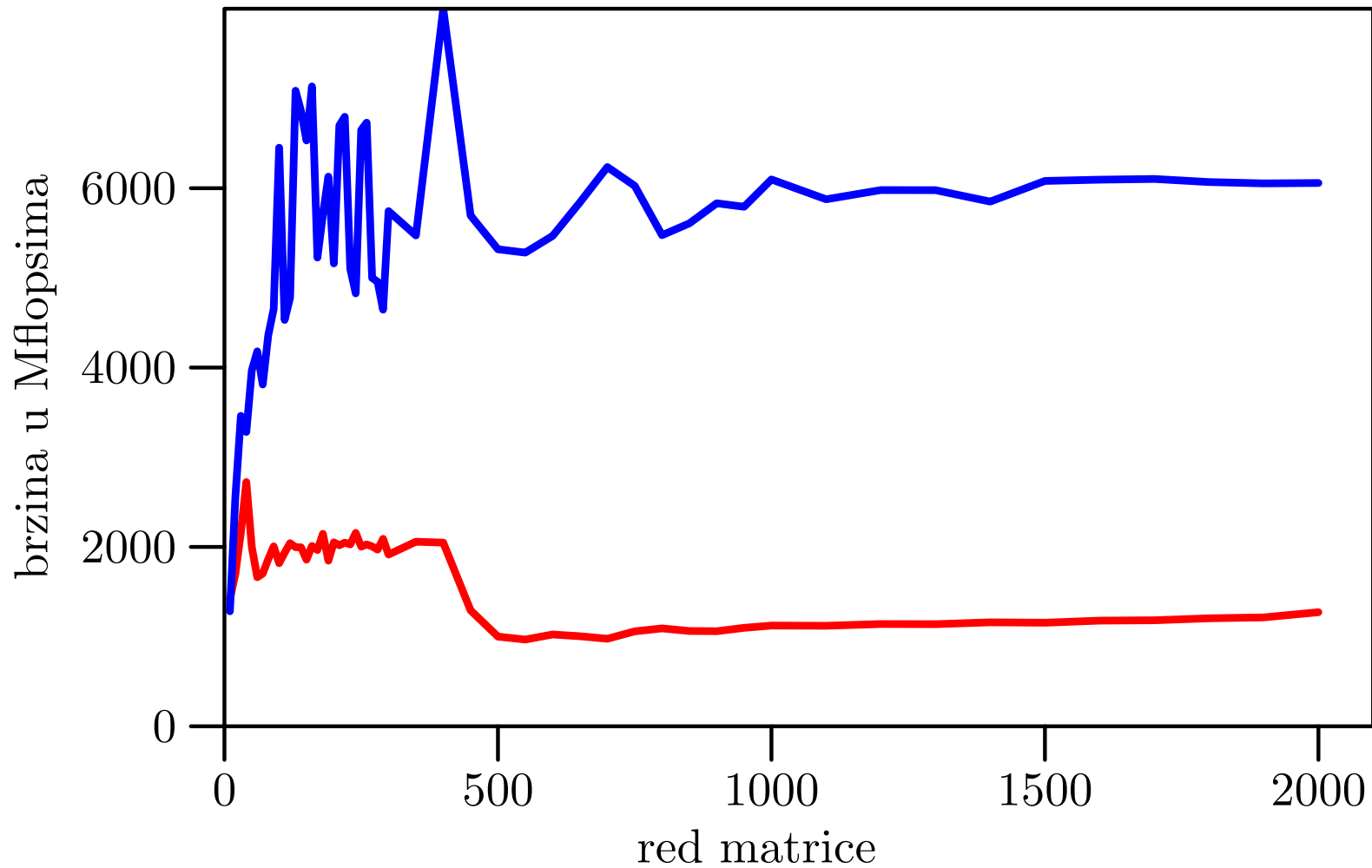
Matrica $M[i][j]$ reda 2000 — sve zajedno

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica, sve

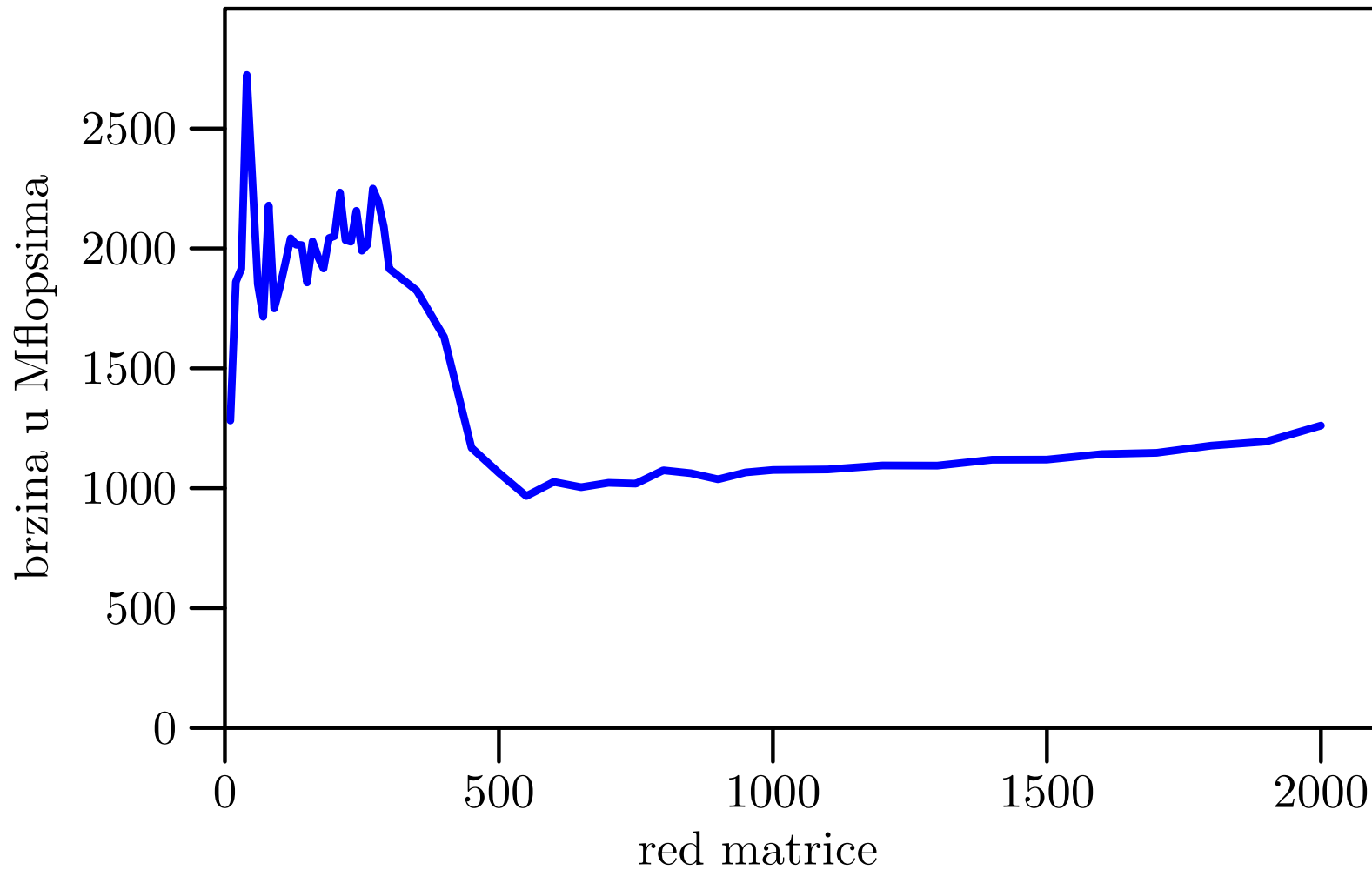
Matrica $M[i][j]$ reda 2000 — najbrži i MKL

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica, MKL

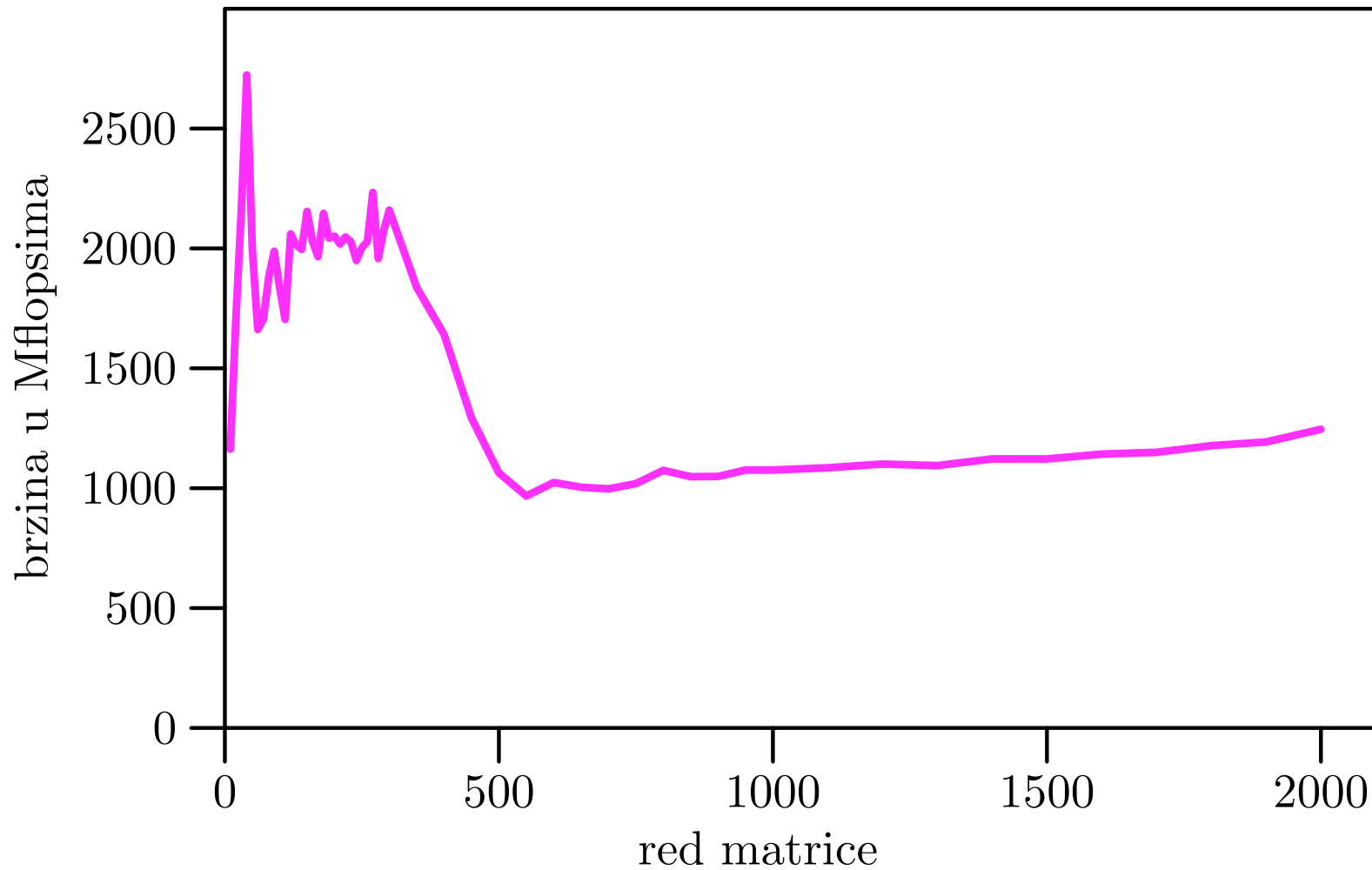
Alocirani vektor $M[i * 2000 + j]$ — ijk

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica ijk

Alocirani vektor $M[i * 2000 + j]$ — ikj

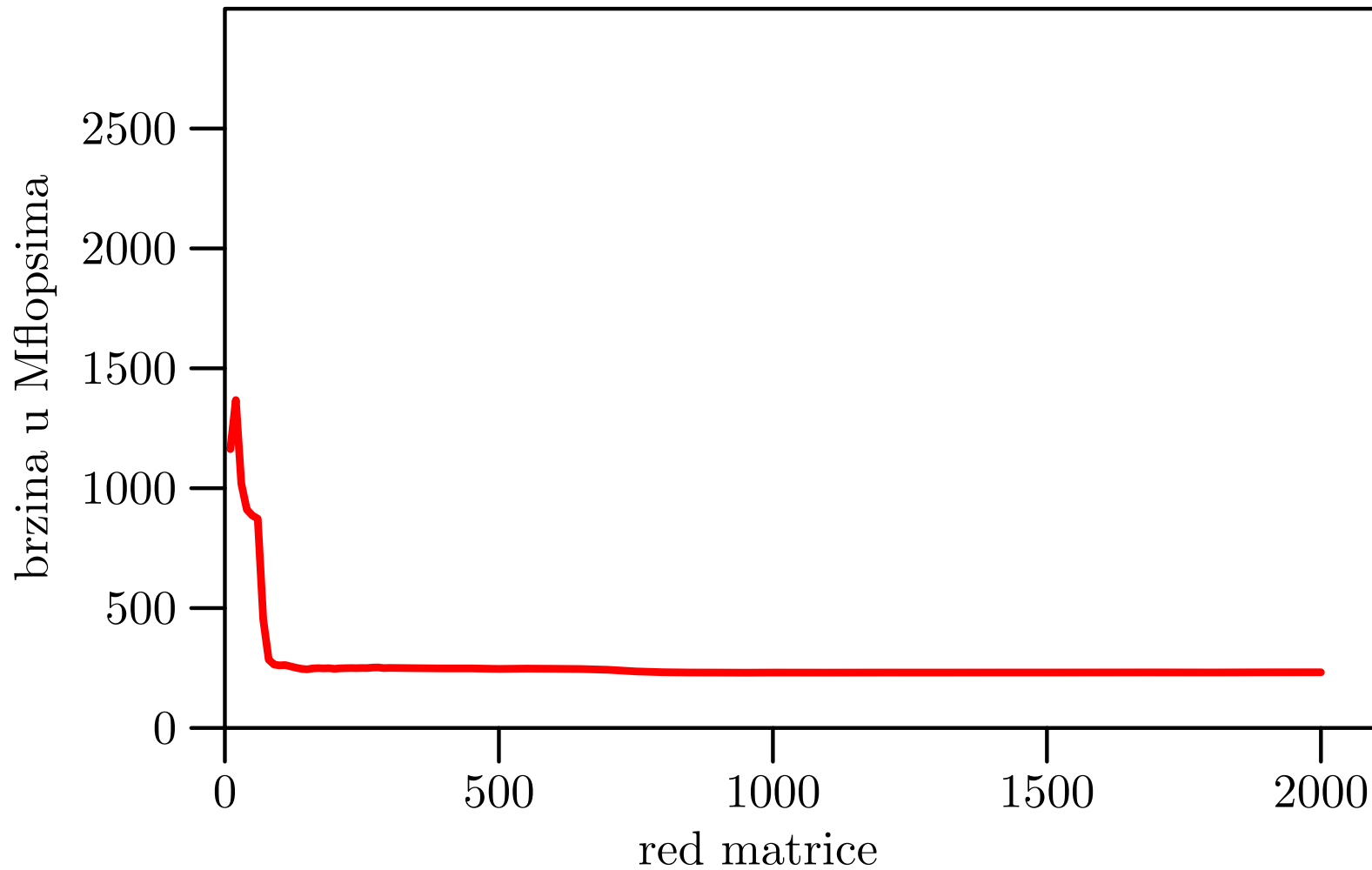
P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica ikj

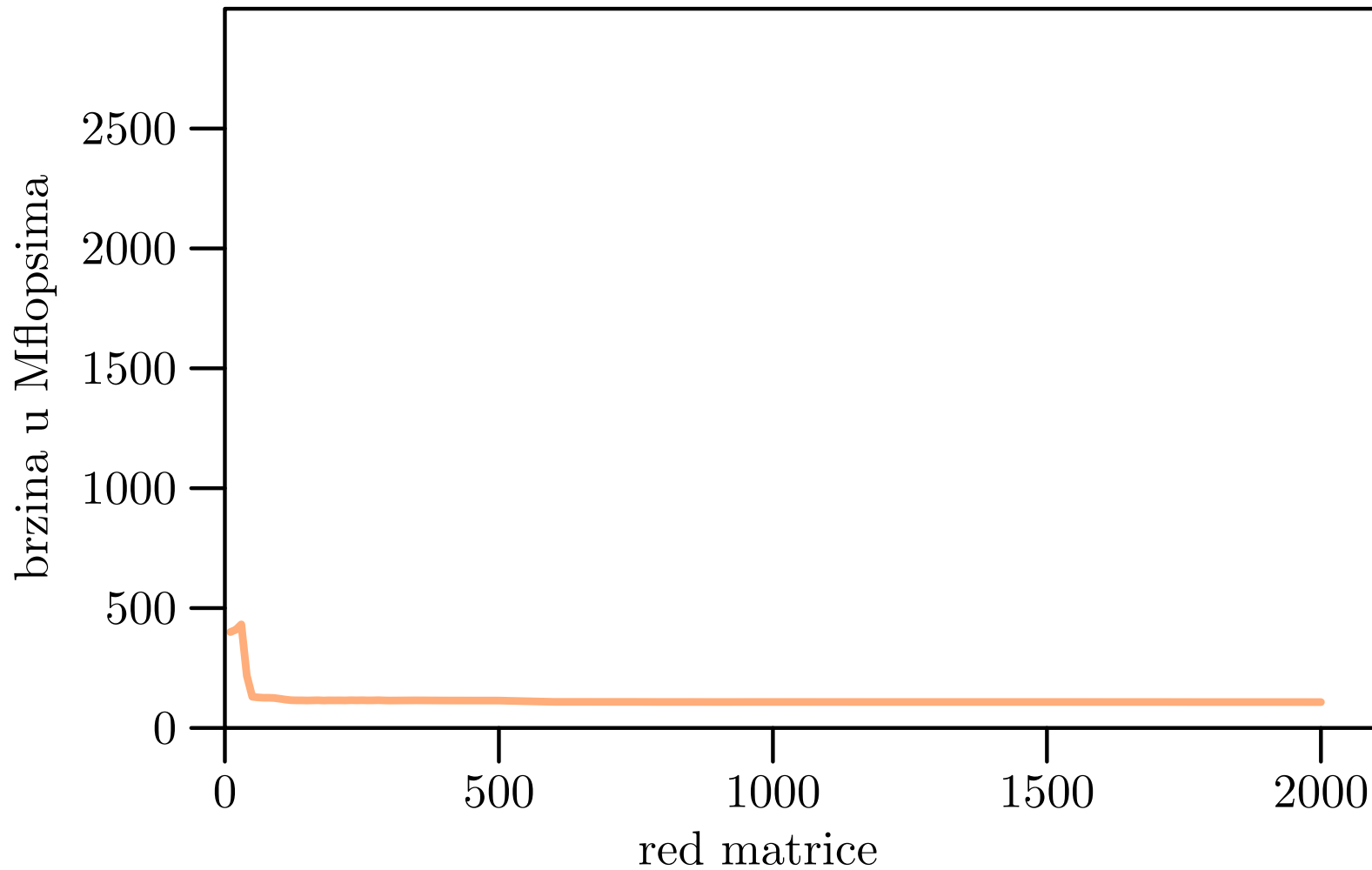
Alocirani vektor $M[i * 2000 + j]$ — jik

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica jik

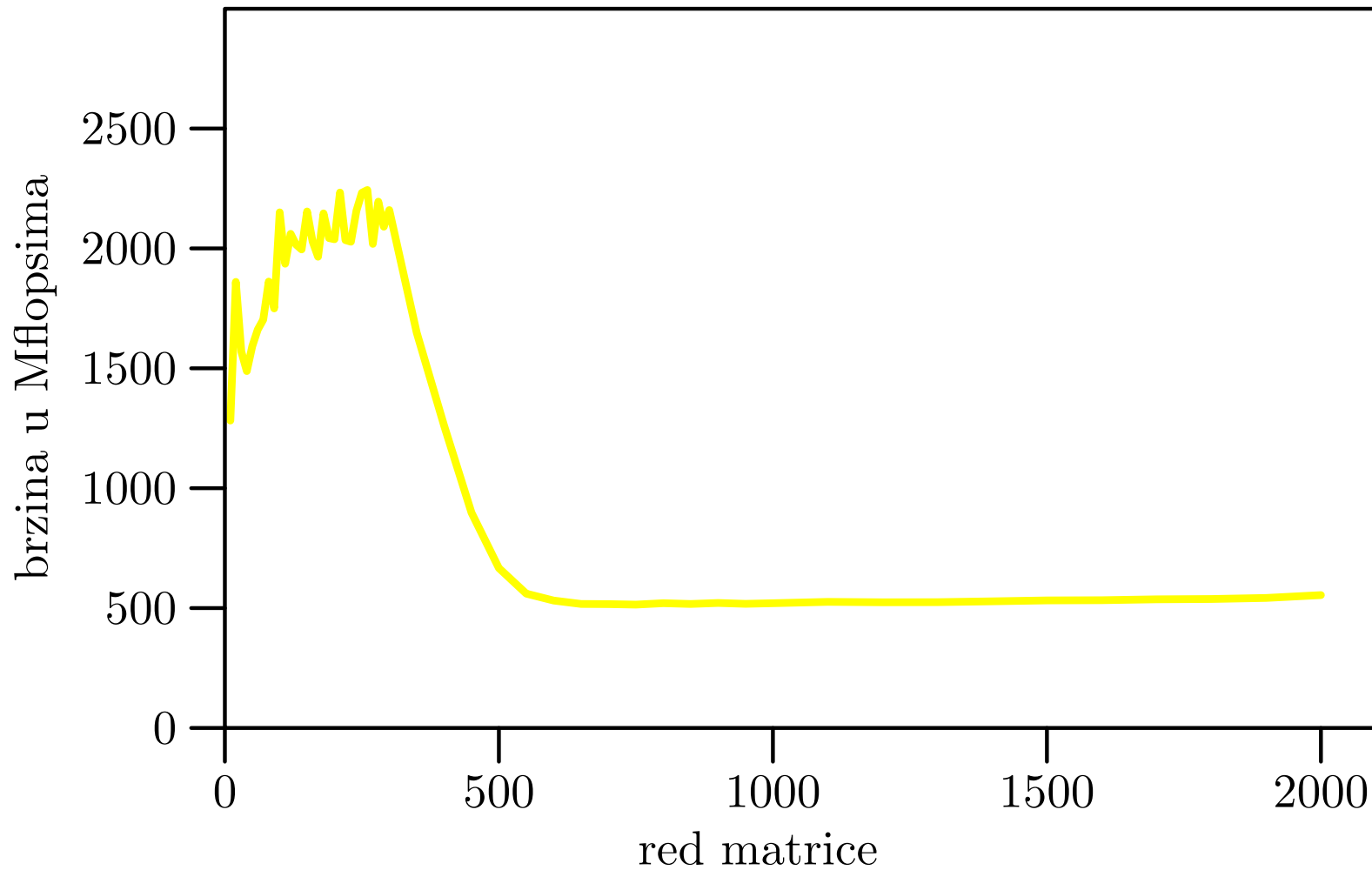
Alocirani vektor $M[i * 2000 + j]$ — jki

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica jki

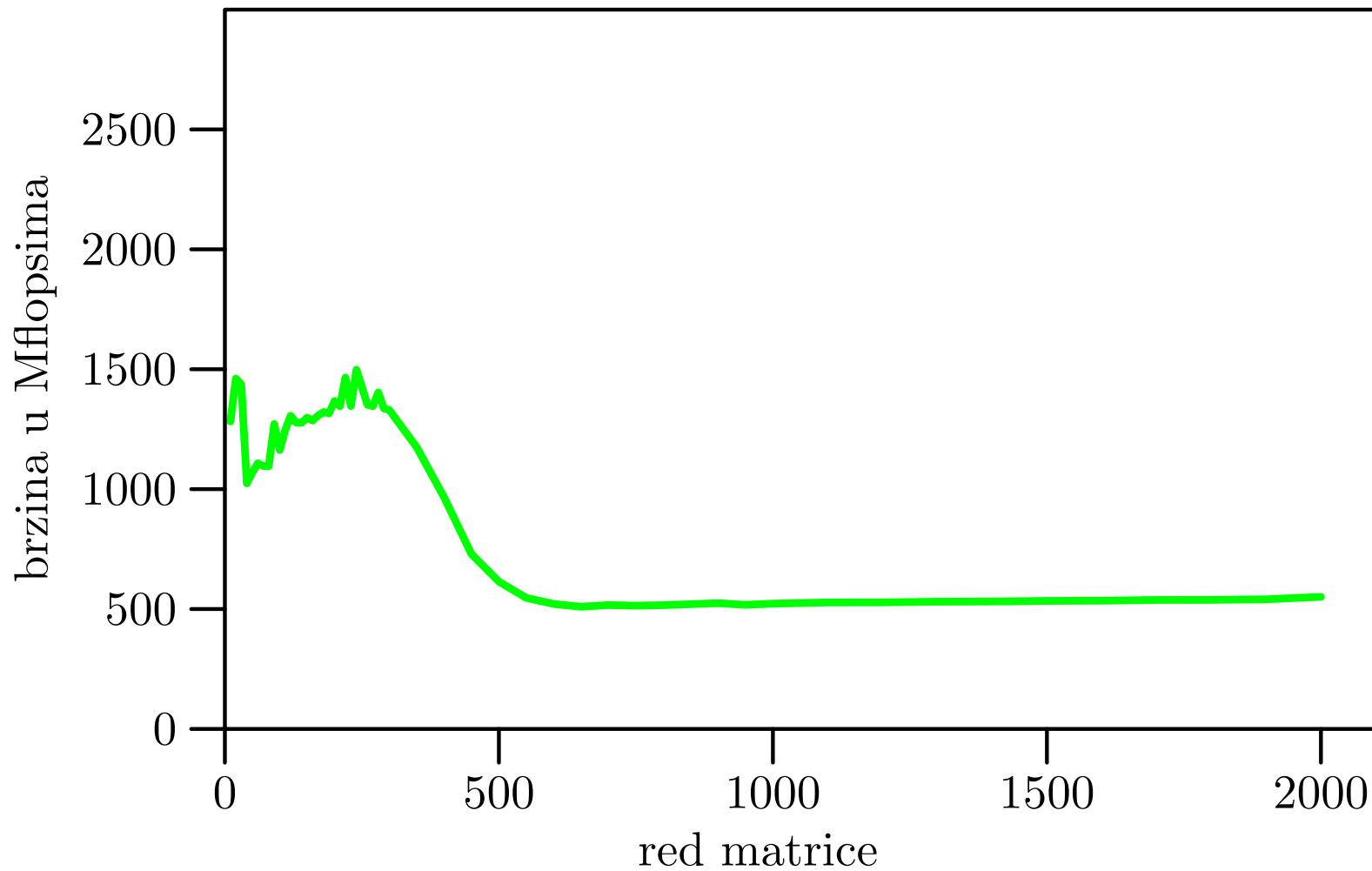
Alocirani vektor $M[i * 2000 + j]$ — kij

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica kij

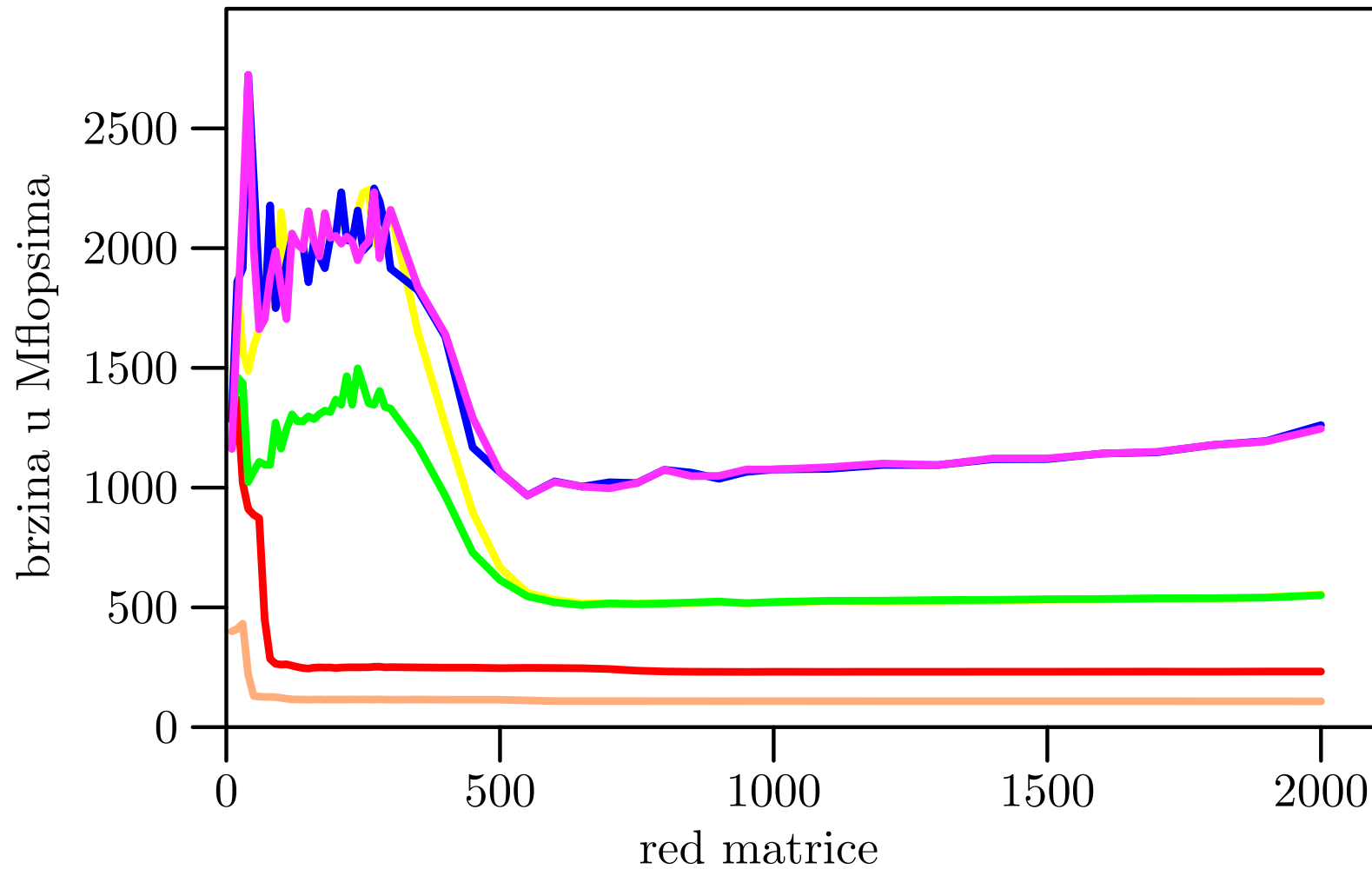
Alocirani vektor $M[i * 2000 + j]$ — kji

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica kji

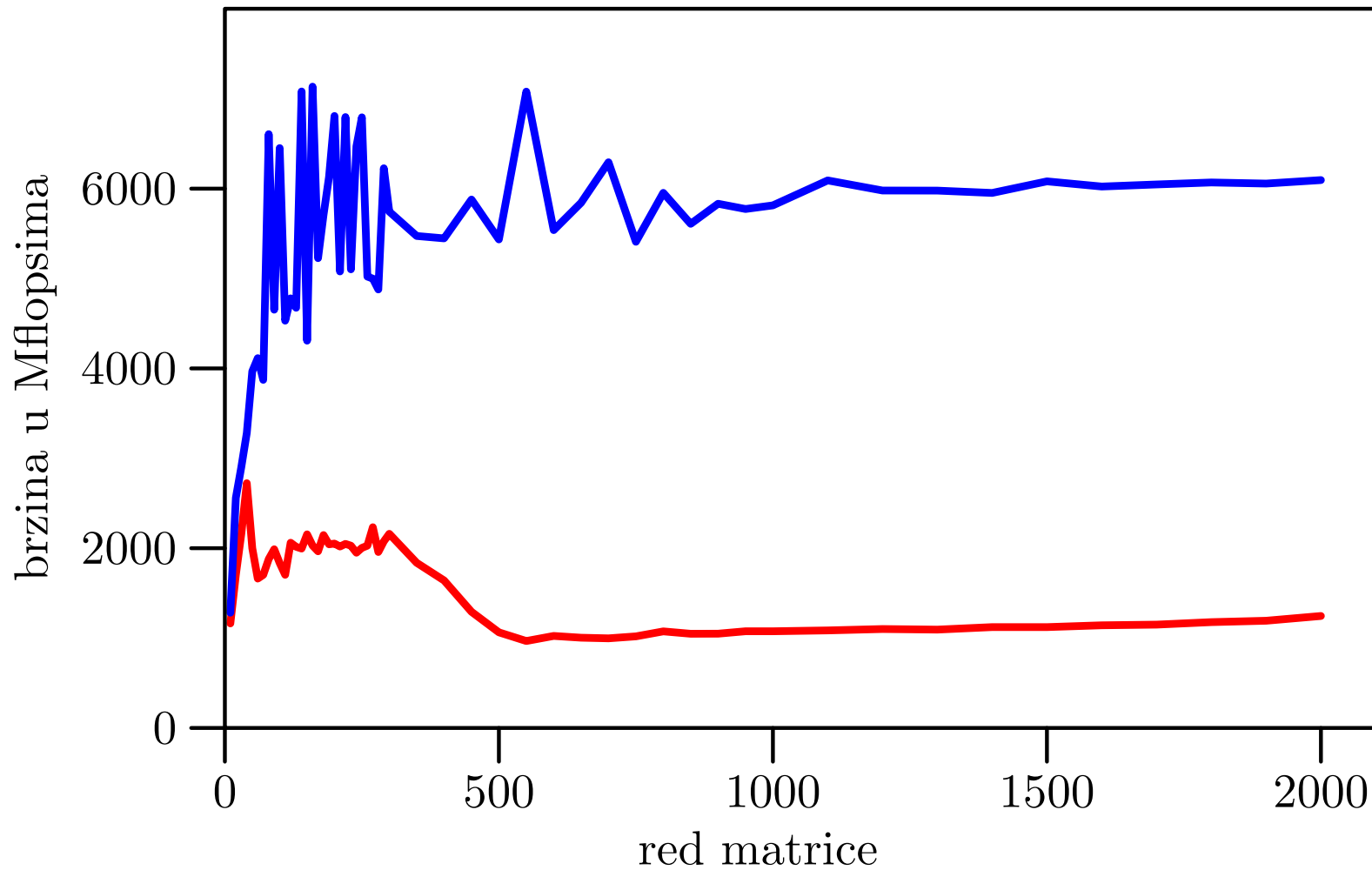
Alocirani vektor $M[i * 2000 + j]$ — sve zajedno

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica, sve

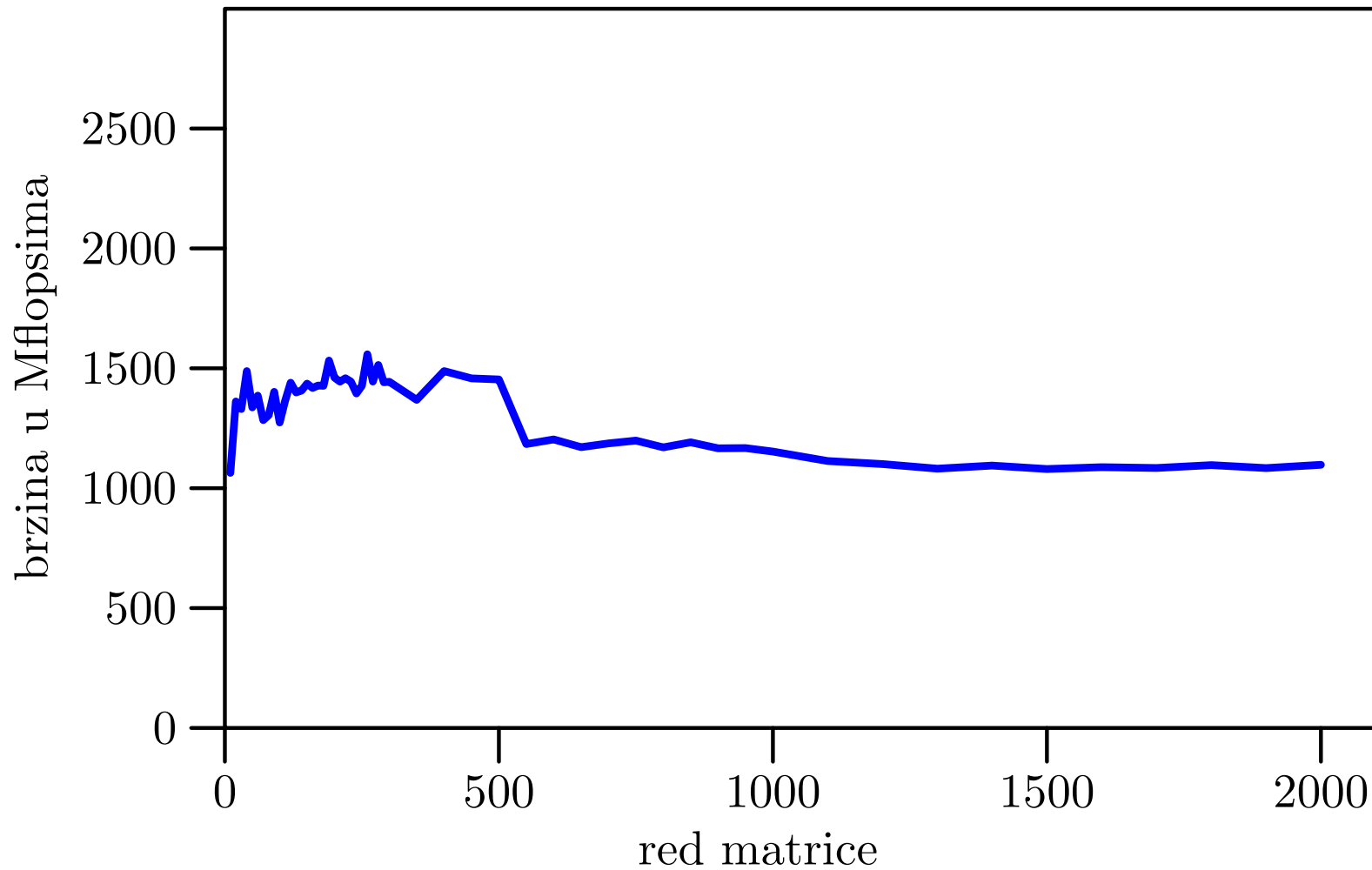
Alocirani vektor $M[i * 2000 + j]$ — najbrži i MKL

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica, MKL

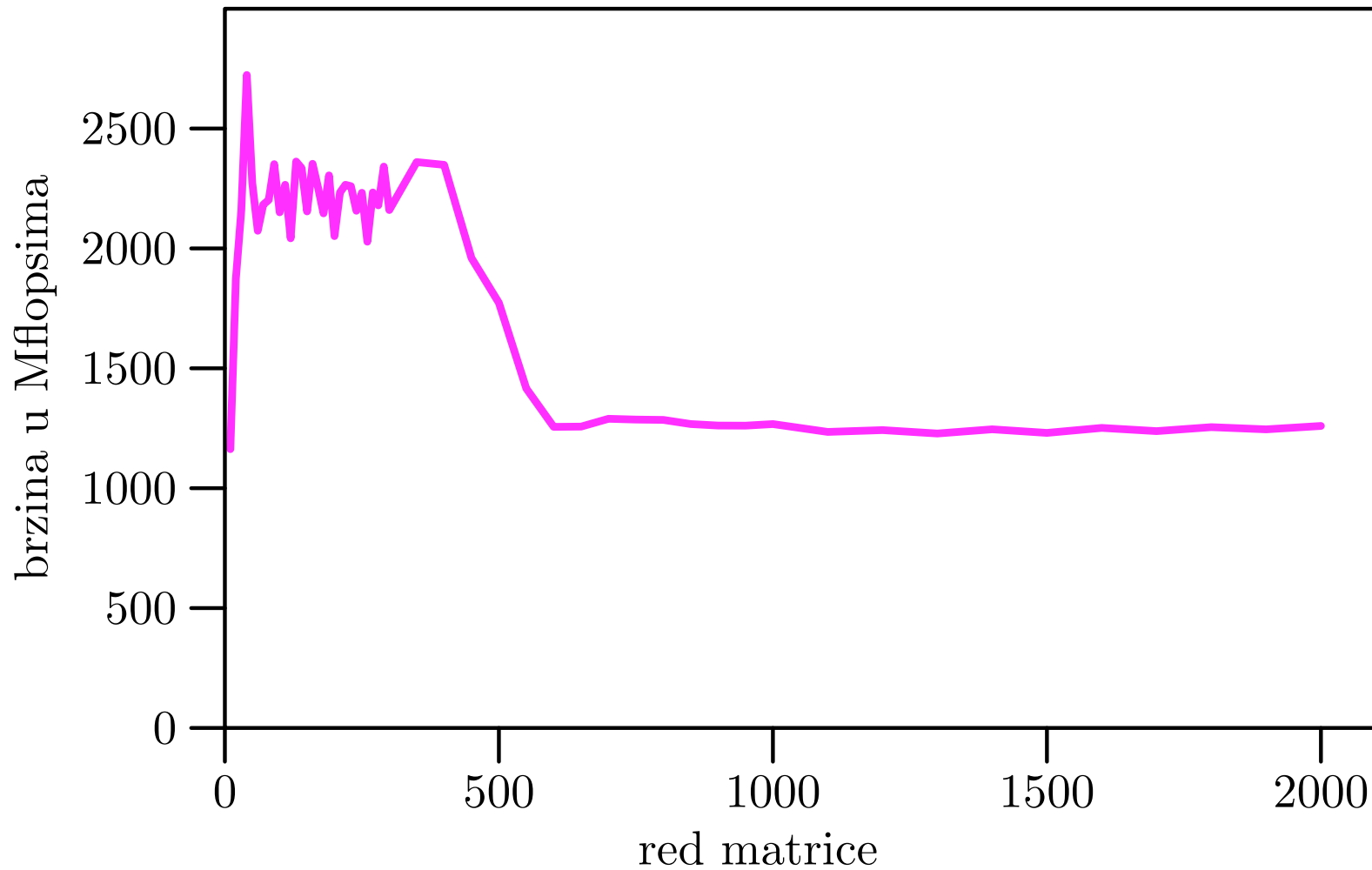
Alocirani vektor $M[i * n + j]$ — ijk

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica ijk

Alocirani vektor $M[i * n + j]$ — ikj

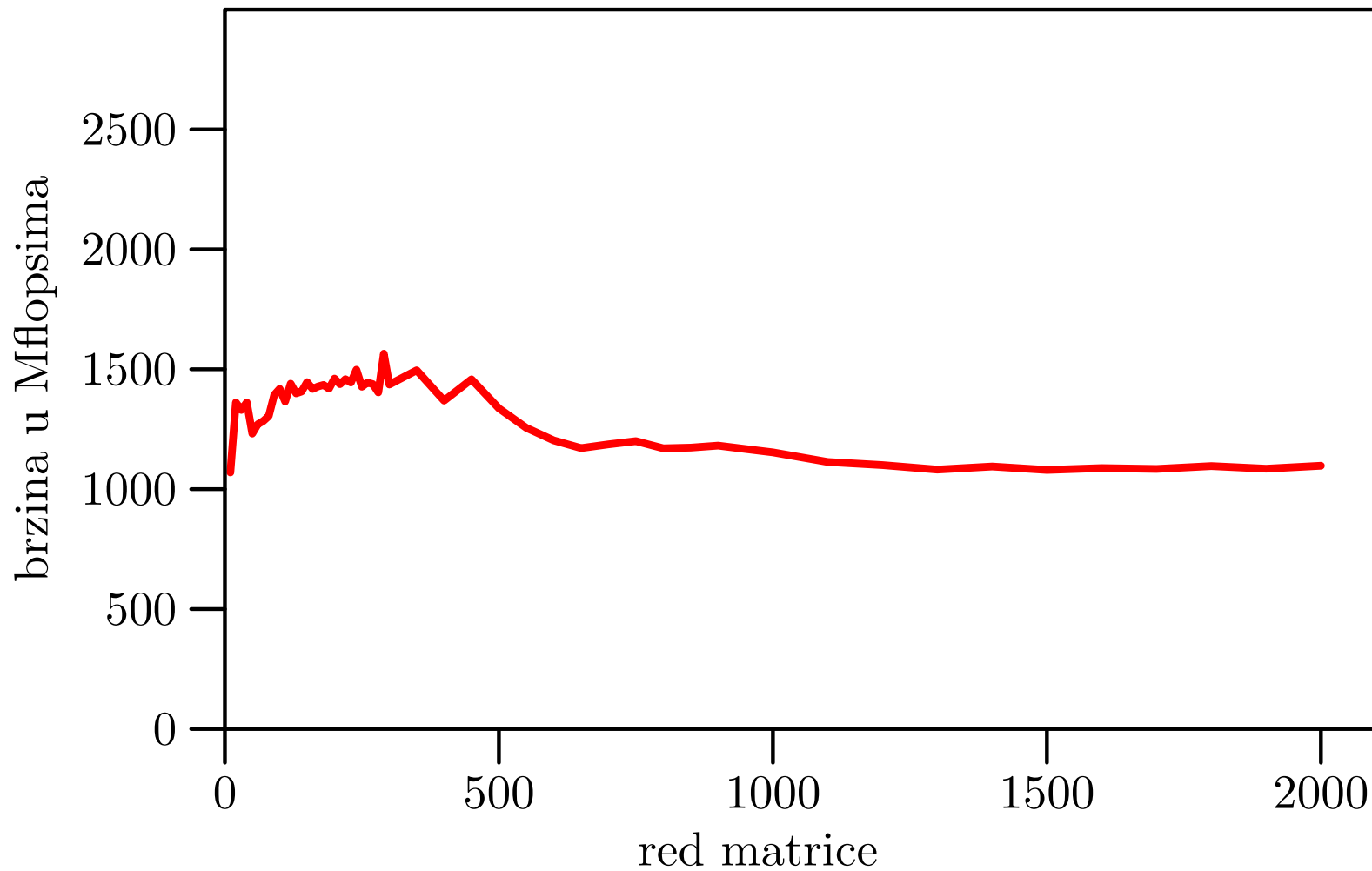
P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica ikj

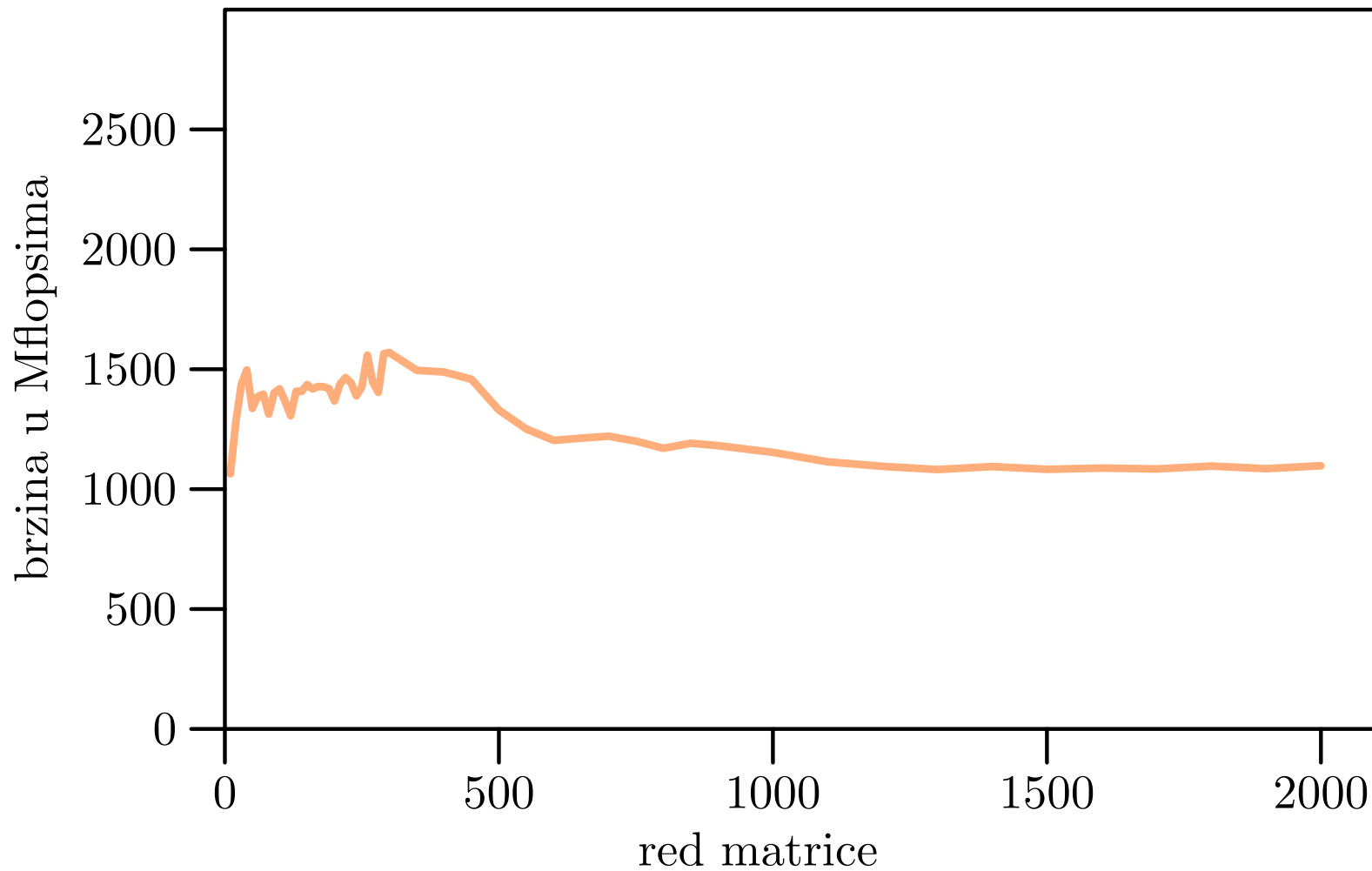
Alocirani vektor $M[i * n + j]$ — jik

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica jik

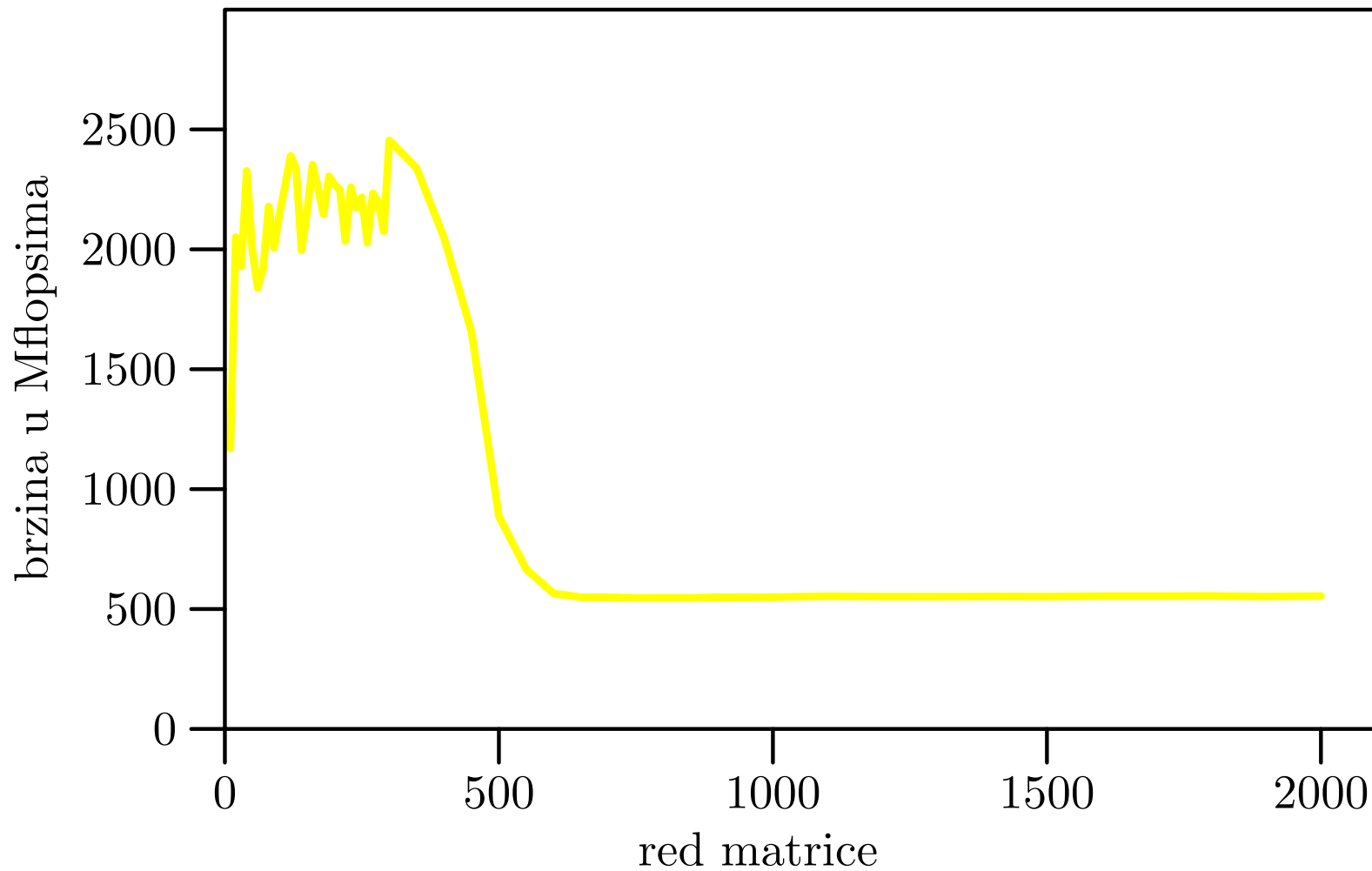
Alocirani vektor $M[i * n + j]$ — jki

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica jki

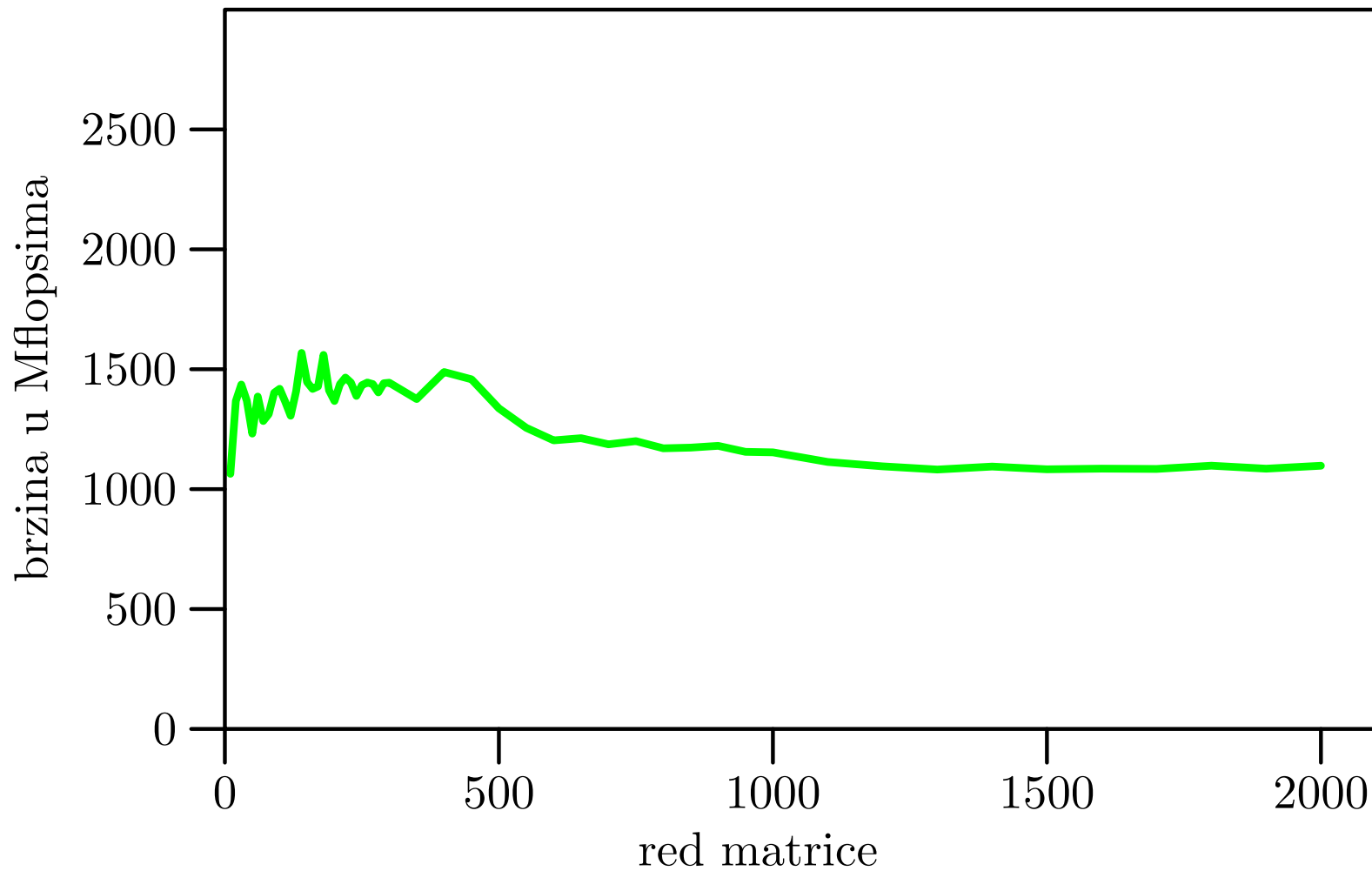
Alocirani vektor $M[i * n + j]$ — kij

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica kij

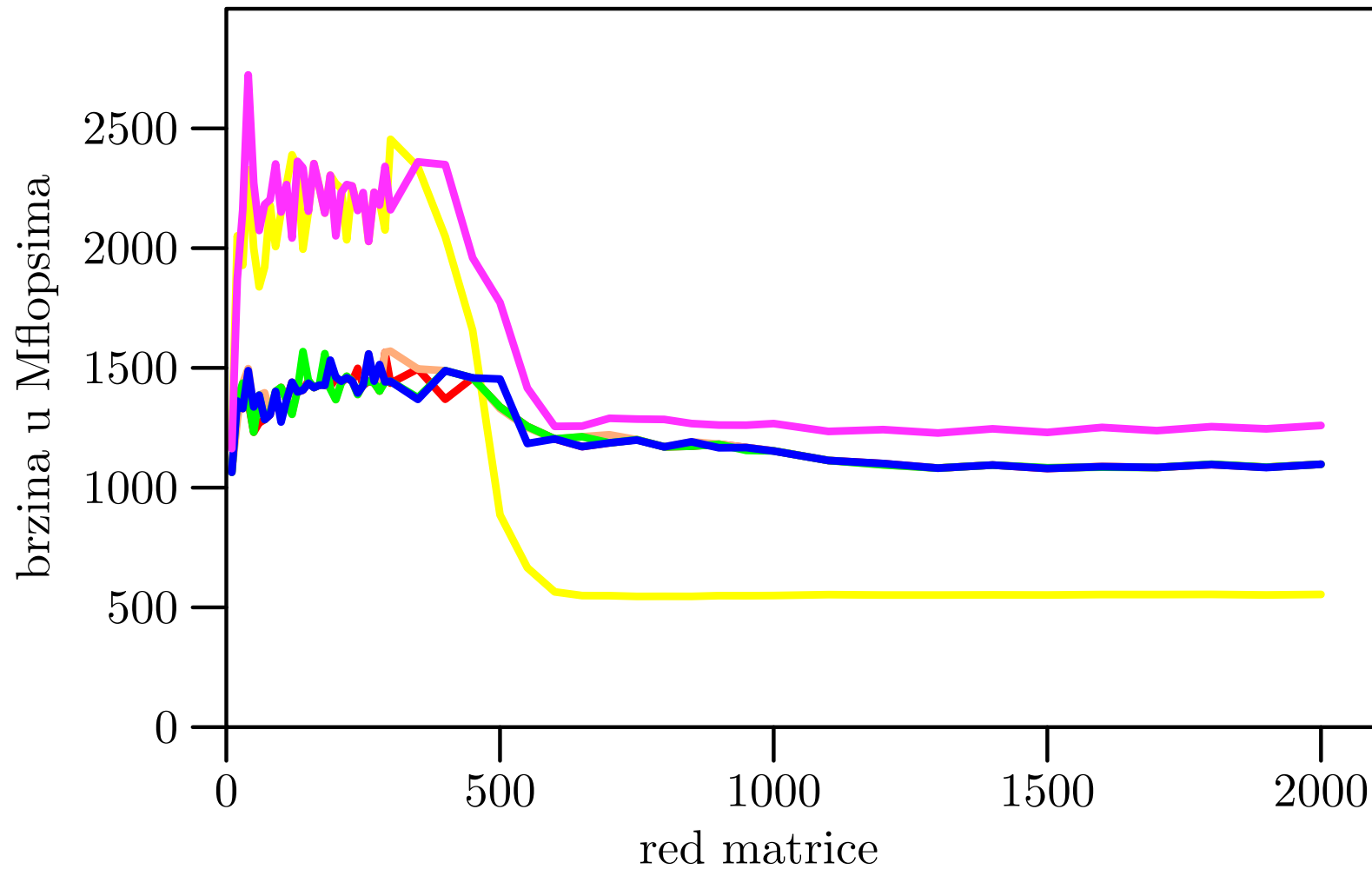
Alocirani vektor $M[i * n + j]$ — kji

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica kji

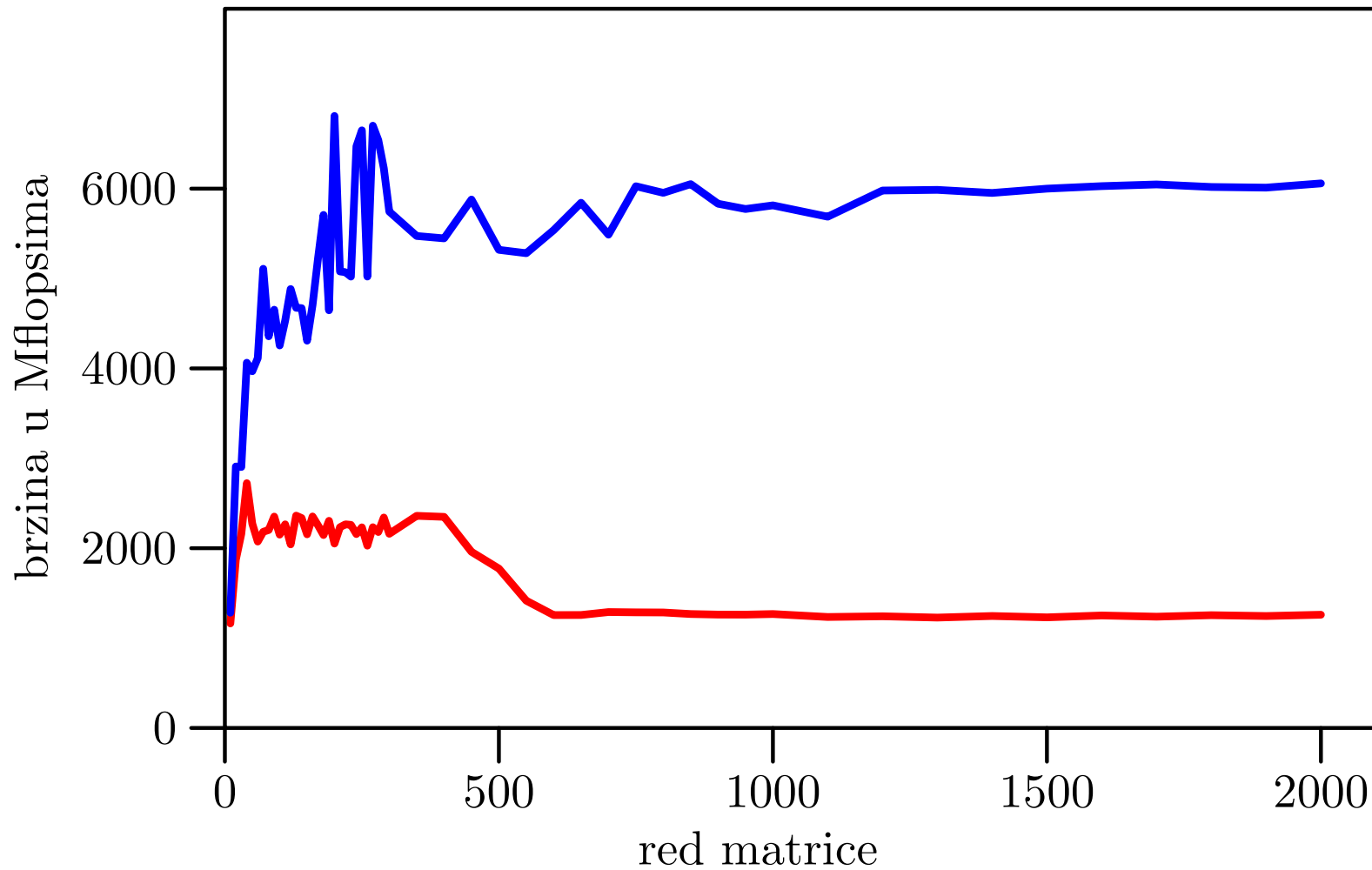
Alocirani vektor $M[i * n + j]$ — sve zajedno

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica, sve

Alocirani vektor $M[i * n + j]$ — najbrži i MKL

P4/660, 3.6 GHz, Intel C, fast – Množenje matrica, MKL

Tablica brzina za velike n

Usporedba brzina — u Mflops, na P4/660:

- po petljama (uključivo i MKL),
- za sva četiri eksperimenta množenja matrica u C-u.

Petlja	normal matrice	fast matrice	fast “po recima”	fast “u bloku”
ijk	204.3	1270.4	1261.0	1097.5
ikj	814.6	1272.1	1245.7	1259.5
jik	226.4	1005.8	232.2	1097.5
jki	107.1	1006.9	107.8	1097.5
kij	521.1	553.5	554.1	554.1
kji	95.7	553.5	550.8	1097.5
MKL	5990.3	6058.3	6095.2	6058.3

Komentar rezultata

Kod **množenja** matrica, za razliku od **zbrajanja**,

- **svaki** ulazni podatak koristimo **puno puta**, (preciznije, točno n puta).

Zato **brzina cache** memorije može doći do izražaja, pa možemo dobiti

- **bitno veće brzine** nego kod zbrajanja.

Cache memorija je “**glavni krivac**” za:

- **razlike** u brzinama između **raznih** varijanti, i
- **povećanu** brzinu za **male** n -ove.

Ponavljanje eksperimenta ima neku ulogu samo za **vrlo male** redove n . Osim toga, za $n \geq 450$ **nema** ponavljanja.

Komentar rezultata (nastavak)

Brže su one varijante koje

- učestalije koriste iste podatke, dok su oni još u cacheu.

Konstruktivni dokaz: “Blokovskom” realizacijom algoritma

- za velike n možemo postići gotovo iste brzine kao i za male n (tj. spriječiti pad brzine).

Ovo, naravno, ide samo onda kad

- za velike n dobijemo pad brzine.

U protivnom, compiler se “već pobrinuo” da optimalno iskoristi cache.

Primjer za Intel C da to radi za normal, pa čak i za fast opciju.